

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет радіоелектроніки

Факультет інформаційно-аналітичних технологій та менеджменту
(повна назва)

Кафедра економічної кібернетики та управління економічною безпекою
(повна назва)

АТЕСТАЦІЙНА РОБОТА Пояснювальна записка

рівень вищої освіти другий (магістерський)
Моделювання вибору інвестиційно привабливого промислового
підприємства
(тема)

Виконав:
студент 2 курсу, групи ЕКМ-18-1
Стойка М. В.
(прізвище, ініціали)

Спеціальність 051 Економіка
(код і повна назва спеціальності)

Тип програми освітньо-професійна
(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

Освітня програма Економічна кібернетика
(повна назва освітньої програми)

Керівник проф. Соколова Л. В.
(посада, прізвище, ініціали)

Допускається до захисту

Зав. кафедри

(підпис)

Полозова Т. В.
(прізвище, ініціали)

2019 р.

Харківський національний університет радіоелектроніки

Факультет інформаційно-аналітичних технологій та менеджменту
(повна назва)

Кафедра економічної кібернетики та управління економічною безпекою
(повна назва)

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Спеціальність 051 Економіка
(код і повна назва)

Тип програми освітньо-професійна
(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

Освітня програма Економічна кібернетика
(повна назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Зав. кафедри _____
(підпис)

« _____ » _____ 20 ____ р.

ЗАВДАННЯ
НА АТЕСТАЦІЙНУ РОБОТУ

студентові Стойка Марії Василівні
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Моделювання вибору інвестиційно привабливого промислового підприємства

затверджена наказом університету від 25 листопада 2019 р. № 1747 Ст

2. Термін подання студентом роботи до екзаменаційної комісії 13 грудня 2019 р.

3. Вихідні дані до роботи Наукові літературні джерела, періодичні видання, фінансова звітність підприємств, електронні джерела

4. Перелік питань, що потрібно опрацювати в роботі _____
Вступ. 1 Теоретико-методологічні аспекти оцінки інвестиційної привабливості промислових об'єктів. 2 Аналіз стану підприємств легкої промисловості для визначення їх інвестиційної привабливості. 3 Науково-методичне забезпечення процесу вибору інвестиційно привабливого підприємства. Висновки. Перелік джерел посилання. Додаток.

5. Перелік графічного матеріалу із зазначенням креслеників, схем, плакатів, комп'ютерних ілюстрацій _____
1. Об'єкт, предмет, мета та завдання дослідження. _____
- 2-3. Основні підходи до визначення поняття «інвестиційна привабливість підприємства». _____
4. Ключові чиники впливу на інвестиційну привабливість підприємства. _____
5. Термінологічна платформа дослідження. _____
6. Стан інвестиційного клімату в Україні. _____
- 7-8. Стан легкої промисловості України. _____
- 9-11. Основні фінансові показники діяльності підприємств. _____
12. Економіко-математична модель оцінки інвестиційної привабливості підприємств. _____
13. Характеристика часткових показників обраної моделі. _____
- 14-16. Розрахункові значення та динаміка часткових оціночних показників підприємств. _____
17. Інтегральна оцінка інвестиційної привабливості підприємств. _____
18. Рейтингові оцінки підприємств за значеннями показника інвестиційної привабливості. _____
19. Структурно-логічна характеристика отримання та використання результатів дослідження. _____

6. Консультанти розділів роботи (п.6 включається до завдання за наявності консультантів згідно з наказом, зазначеним у п.1)

Найменування Розділу	Консультант (посада, прізвище, ім'я, по батькові)	Позначка консультанта про виконання розділу	
		підпис	дата

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів роботи	Терміни виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретико-методологічні аспекти оцінки інвестиційної привабливості промислових об'єктів	28.10.19-10.11.19	виконано
2	Аналіз стану підприємств легкої промисловості для визначення їх інвестиційної привабливості	11.11.19-17.11.19	виконано
3	Науково-методичне забезпечення процесу вибору інвестиційно-привабливого підприємства	18.11.19-25.11.19	виконано
4	Оформлення атестаційної роботи	26.11.19-30.11.19	виконано
5	Перевірка атестаційної роботи на плагіат	01.12.19-03.12.19	виконано
6	Підготовка доповіді та ілюстративного матеріалу	04.12.19-08.12.19	виконано
7	Рецензування атестаційної роботи	09.12.19-12.12.19	виконано

Дата видачі завдання 28 жовтня 2019 р.

Студент _____
(підпис)

Керівник роботи _____ проф. Соколова Л. В.
(підпис) (посада, прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Атестаційна робота: 92 с., 20 табл., 12 рис., 77 джерел, 1 додаток.

ІНВЕСТИЦІЇ, ІНВЕСТИЦІЙНО ПРИВАБЛИВЕ ПІДПРИЄМСТВО, МОДЕЛЬ, ВИБІР, ЛЕГКА ПРОМИСЛОВІСТЬ

Об'єктом дослідження є процес оцінки інвестиційної привабливості промислових підприємств.

Предмет дослідження – методи та моделі оцінки інвестиційної привабливості підприємств.

Мета дослідження полягає у дослідженні теоретичних аспектів щодо оцінки інвестиційної привабливості промислових підприємств, розвитку теоретико-методологічного забезпечення процесу оцінки інвестиційної привабливості підприємств, апробації моделі оцінки інвестиційної привабливості на прикладі конкретних підприємств.

Розкрито сутність поняття інвестиційної привабливості підприємства. Розглянуто наявні методи оцінки інвестиційної привабливості підприємства. Доведено важливість оцінки інвестиційної привабливості підприємства. Проаналізовано стан інвестиційного клімату в Україні. Досліджено сучасний стан легкої промисловості України. Проведено економічний аналіз діяльності підприємств легкої промисловості. Здійснено вибір моделі оцінки інвестиційної привабливості підприємств. Розраховано рівень інвестиційної привабливості підприємств. Здійснено економічне обґрунтування розробки.

ABSTRACT

Master thesis: 92 p., 20 tables, 12 fig., 77 sources, 1 exhibit.

**INVESTMENTS, INVESTMENT ATTRACTIVE ENTERPRISE, MODEL,
CHOICE, EASY INDUSTRY**

The object of the study is the process of evaluating the investment attractiveness of industrial enterprises.

The subject of the study are methods and models of estimation of investment attractiveness of enterprises.

The purpose of the study is to investigate the theoretical aspects of the assessment of investment attractiveness of industrial enterprises, the development of theoretical and methodological support for the process of assessment of investment attractiveness of enterprises, approbation of the model of investment attractiveness on the example of specific enterprises.

The essence of the concept of investment attractiveness of the enterprise is revealed. The available methods of estimation of investment attractiveness of the enterprise are considered. The importance of evaluating the investment attractiveness of the enterprise is proved. The investment climate in Ukraine is analyzed. The current state of light industry of Ukraine is investigated. The economic analysis of the activity of light industry enterprises is carried out. The model of estimation of investment attractiveness of the enterprises is made. The level of investment attractiveness of enterprises is calculated. The economic rationale for the development is made.

ЗМІСТ

Вступ.....	7
1 Теоретико-методологічні аспекти оцінки інвестиційної привабливості промислових об'єктів.....	10
1.1 Сутність поняття інвестиційної привабливості підприємства.....	10
1.2 Методи оцінки інвестиційної привабливості підприємства.....	17
1.3 Важливість оцінки інвестиційної привабливості підприємства.....	24
2 Аналіз стану підприємств легкої промисловості для визначення їх інвестиційної привабливості.....	34
2.1 Аналіз стану інвестиційного клімату в Україні.....	34
2.2 Сучасний стан легкої промисловості України.....	39
2.3 Економічний аналіз діяльності підприємств легкої промисловості.....	47
3 Науково-методичне забезпечення процесу вибору інвестиційно привабливого підприємства.....	58
3.1 Вибір моделі оцінки інвестиційної привабливості підприємств.....	58
3.2 Розрахунок інвестиційної привабливості підприємства.....	66
3.3 Економічне обґрунтування розробки.....	76
Висновки.....	79
Перелік джерел посилання.....	85
Додаток А Копії публікацій.....	93

ВСТУП

Інвестиції виступають необхідною умовою та головною складовою цілеспрямованого стратегічного розвитку будь-якого підприємства, що функціонує за умов ринкової економіки. Вони є додатковим джерелом обмежених фінансових ресурсів, які потрібні суб'єктам господарювання для забезпечення та підтримки процесу відтворення, освоєння нових перспективних напрямків діяльності, оновлення та модернізації виробництва, забезпечення фінансової стійкості.

Ключові фактори, що впливають на формування рівня інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств, а також ступінь активності їх інвестиційної діяльності, можна поділити на дві групи, а саме зовнішні та внутрішні. На першу групу факторів суб'єкти господарювання не можуть чинити жодного впливу, адже вони формуються на рівні галузі, регіону, країни. Внутрішні чинники, навпаки, залежать від ефективності організації економічної, фінансової та комерційної діяльності підприємства. Тому важливим є контроль рівня розвитку та стану суб'єктів господарювання, з метою забезпечення їх інвестиційної привабливості як для вітчизняних, так і закордонних інвесторів.

Підвищення рівня ефективності інвестицій, активізація інвестиційних процесів на підприємствах сприятимуть формуванню Україною статусу інвестиційно-привабливої країни, створюватимуть сприятливі умови для пришвидшення процесів інтеграції у світову спільноту.

Усе це зумовлює актуальність питання розробки та удосконалення наявного теоретико-методичного забезпечення механізмів управління інвестиційною привабливістю суб'єктів господарювання.

Дослідженню питань оцінки інвестиційної привабливості підприємств присвячено значну кількість робіт як закордонних, так і вітчизняних

науковців. Теоретичні аспекти з проблеми інвестування знайшли відображення у працях таких науковців, як Алексеєнко Л. М., Антипов О. М., Дібніс Г. І., Козаченко Г. В., Ляшенко О. М., Макарій Н. П. Практичні питання найбільш повно розкриті у роботах Бланка І. О., Боярко І. М., Гриценко Л. Л., Майорова Т. В., Соколової Л. В., Федоренка В. Г.

Однак, віддаючи належне вкладу науковців, слід зазначити, що наразі ще є нерозкриті питання та проблеми у досліджуваній сфері. Так, досі не має єдиного загальноновизнаного означення поняття «інвестиційна привабливість підприємства», а наявні моделі оцінки цінвестиційної привабливості мають низку нюансів.

Об'єктом дослідження є процес оцінки інвестиційної привабливості промислових підприємств.

Предмет дослідження – методи та моделі оцінки інвестиційної привабливості підприємств.

Мета дослідження полягає у дослідженні теоретичних аспектів щодо оцінки інвестиційної привабливості промислових підприємств, розвитку теоретико-методологічного забезпечення процесу оцінки інвестиційної привабливості підприємств, апробації моделі оцінки інвестиційної привабливості на прикладі конкретних підприємств.

Для досягнення поставленої мети були вирішені такі завдання:

- розкрити сутність поняття інвестиційної привабливості підприємства;
- розглянути наявні методи оцінки інвестиційної привабливості підприємства;
- розкрити важливість оцінки інвестиційної привабливості підприємства;
- проаналізувати стан інвестиційного клімату в Україні;
- дослідити сучасний стан легкої промисловості України;

- провести економічний аналіз діяльності підприємств легкої промисловості;
- здійснити вибір моделі оцінки інвестиційної привабливості підприємств;
- розрахувати рівень інвестиційної привабливості підприємств;
- здійснити економічне обґрунтування розробки.

Методичною основою для проведення дослідження були наукові літературні джерела, періодичні видання, фінансова звітність підприємств, законодавство України, дані Державної служби статистики України, інтернет-ресурс.

Під час дослідження були використані методи аналізу та синтезу інформації, що характеризує діяльність підприємств щодо забезпечення їх інвестиційної привабливості; порівняння та узагальнення показників фінансово-економічного стану підприємств легкої промисловості; економіко-математичного моделювання – для визначення рівня інвестиційної привабливості підприємств; інтерпретації висновків, що впливають із результатів проведених досліджень.

Практична значущість отриманих результатів полягає у тому, що отримані результати й сформульовані висновки можуть бути використані у практичній діяльності суб'єктів господарювання, що належать до сфери промисловості, а також у закладах вищої освіти при вивченні студентами відповідних навчальних дисциплін із управління інвестиціями, економічного аналізу підприємств, антикризового управління, управління розвитком потенціалу підприємств тощо.

Результати досліджень опубліковано у 3 наукових працях, у тому числі 1 статті у науковому збірнику та 2 тезах доповідей на міжнародних конференціях.

1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ОБ'ЄКТІВ

1.1 Сутність поняття інвестиційна привабливість підприємства

Інвестиційна привабливість підприємства як об'єкта інвестування є важливим показником, де йдеться про його інтегральну характеристику з точки зору наявного фінансового стану, можливостей розвитку техніко-економічного та організаційного рівня виробництва, соціальної безпеки та інформаційної забезпеченості тощо [1].

В сучасній економічній науці немає єдиного підходу до визначення суті поняття «інвестиційна привабливість підприємства». Теоретичні та практичні аспекти інвестування знайшли відображення в наукових роботах вітчизняних та закордонних економістів: Алексєєнко Л. М. [1], Козаченко Г. В., Антипов О. М., Ляшенко О. М., Дібніс Г. І. [2], Макарій Н. П. [3], Покропивний С. Ф. [4], Юхимчук С. В., Супрун С. Д. [5], Машкін В. А. [6], Пахомов В. А. [7], Донцов С. С. [8], Трясціна Н. Ю. [9], Маленко Е., Хазанов В. М. [10], Федоренко В. Г. [11], Іванов А. П., Сахарова І. В., Хрустальов Е. Ю. [12], Бланк І. О. [13], Майорова Т. В. [14], Боярко І. М., Гриценко Л. Л. [15].

Вчений Бланк І. О. досліджує інвестиційну привабливість як інтегральну характеристику окремих підприємств – об'єктів майбутнього інвестування, з позицій перспективності розвитку, обсягу і перспектив збуту продукції, ефективності використання активів та їх ліквідності, стану платоспроможності і фінансової стійкості. Вчений розглядає оцінку потенційних і перспективних об'єктів інвестування за допомогою методів маркетингового і фінансового аналізу та наголошує на необхідності інтегрованого узагальнення результатів оцінки [13]. Носова О. В. розглядає інвестиційну привабливість як комплексну характеристику підприємства та

промислового потенціалу певного регіону, де це підприємство здійснює свою діяльність [16].

На думку Агеєнко А. А. інвестиційна привабливість підприємства залежить від сукупності економічних, організаційних, соціальних, правових і політичних передумов, на основі яких визначається доцільність інвестування у певне підприємство [17].

Боярко І. М. вважає, що інвестиційна привабливість підприємства розглядається як якісна характеристика можливості здійснення інвестиційного потенціалу певного підприємства [15].

Коюда О. П. визначає інвестиційну привабливість на основі управлінської і фінансово-господарської діяльності підприємства, а також з позиції можливостей залучення ним інвестицій [18].

Макарій Н. П. інтерпретує інвестиційну привабливість підприємства як справедливу кількісну та якісну характеристику зовнішнього та внутрішнього середовища об'єкта [3].

Співавтори наукової праці [5] Юхимчук С. В. та Супрун С. Д. підходять до розуміння сутності інвестиційної привабливості підприємства з комплексних позицій, а саме, як фінансово-майнового стану підприємства, ефективності використання його ресурсів, а також якісних характеристик підприємства.

Вивчивши існуючі підходи до сутності інвестиційної привабливості підприємства, їх можна класифікувати та поєднати у три групи [19]:

- інвестиційна привабливість на основі фінансового аналізу;
- інвестиційна привабливість на основі вкладення грошей в цінні папери;
- інвестиційна привабливість на основі психологічного аспекту.

Але визначення деяких авторів не можна однозначно віднести до тієї чи іншої групи, тому що вони містять в собі ознаки деяких груп. Однак це не зменшує актуальності дослідження підходів до визначення поняття інвестиційної привабливості підприємства в розрізі сучасних тенденцій розвитку економіки, переваги та недоліки яких наведені у таблиці 1.1 [19].

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення поняття інвестиційної привабливості

Підходи	Автори	Переваги підходу	Недоліки підходу
1	2	3	4
1. На основі фінансового аналізу			
Являє собою аналіз інвестиційної привабливості підприємства на основі фінансових показників таких як: фінансова стійкість, прибутковість, ліквідність активів та оборотність активів	Бланк І. О [13]	Зосередження уваги на напрямках інвестування та складових інвестиційної привабливості.	Недостовірність інформації при аналізі фінансових показників, їх розрахунку у часі.
Це сукупність характеристик фінансово-господарських та управлінської діяльності підприємства, перспектив розвитку та можливостей залучення інвестиційних ресурсів на основі формалізації оціночних методів	Коюда В. О., Лепейко Т. І., Коюда О. П. [18]	Добре, коли інвестора хвилюють конкретні показники, щоб не тратити кошти та час, оцінюючи психологічний аспект проблеми	Підхід передбачає однозначну можливість формалізації оціночних методів, що залишає поза увагою психологічний аспект даної проблеми.
Це рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних, та інших вимог чи інтересів інвестора щодо конкретного підприємства, яке може визначатися чи оцінюватися значеннями відповідних показників, у т.ч. інтегральної оцінки	Мойсеєнко І. П. [20]	Може бути застосований єдиний інтегральний показник	ППП оцінює вже кінцевий результат від вкладення коштів інвестора, а не є мірилом ефективності такого вкладення.
Інтегрована фінансово-економічна оцінка тієї чи іншої фірми як потенційного об'єкта інвестування	Покропивний С. Ф. [4]	Такий підхід дозволяє оцінити багато аспектів господарської діяльності шляхом розрахунку незначної кількості показників, що дають характеристику поточного стану об'єкта та не потребує значних витрат часу на проведення	Недостовірність інформації при аналізі фінансових показників, їх розрахунку у часі.

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4
2. На основі вкладення грошей в цінні папери			
Досягнення мінімального ризику при вкладенні грошей у цінні папери тільки тих підприємств, які є стабільними та забезпечать отримання високого прибутку	Бочаров В. В. [21]	Вкладення грошей у цінні папери дає змогу інвестору контролювати управлінням на підприємстві, отримувати постійний дохід у формі дивідендів	Українські підприємства не можуть ефективно використовувати інструменти ринку цінних паперів, оскільки цей ринок знаходиться на стадії становлення і є малоефективним
Це надійність отримання прибутку при вкладанні грошей в цінні папери підприємства	Донцов С. С [8]	Можливість інвестора брати участь в управлінні підприємством	Цей підхід не враховує майбутніх перспектив розвитку суб'єкта господарювання
3. На основі психологічного аспекту			
Це системна сукупність потенційних можливостей вкладання коштів з метою отримання економічної ефективності у майбутньому як наслідок результатів минулої господарської діяльності потенційного об'єкта інвестування, суб'єктивно оцінювана інвестором	Нападовська І. В. [22]	Потенційна можливість принести великий прибуток	Підхід не містить зіставлення цілей інвестора з їх можливостями без ризикової реалізації, а також не враховує ступінь готовності інвестора прийняти на себе цей ризик.
Це сукупність економіко-психологічних показників підприємства, що визначають для інвестора можливість одержання максимального прибутку при мінімальному ризику вкладення коштів.	Сморжанюк Т. П., Шрам Т. В. [23]	Потенційна можливість отримання максимального прибутку при мінімальному ризику	Необхідність обробки значного обсягу інформації для одержання бажаної інформації.
Це доцільність вкладення в нього вільних коштів.	Русак Н. А., Русак В. А [24]	Визначення є найбільш лаконічним	Залишаються незрозумілими критерії визначення зазначеної доцільності.

Окрему увагу необхідно приділити факторам впливу на інвестиційну привабливість підприємства. Кожен автор виділяє різноманітні фактори. Наприклад, Якименко Є. А. виділяє такі фактори, як фінансовий стан, привабливість продукції, знос основних фондів, якість персоналу [25]. Бланк І. А. [13], Майорова Т. В. [14], Воробйов Ю. М., Воробйова О. І. [26] в своїх роботах відокремлюють п'ять показників: важливість галузі, характеристики споживання продукції, рівень державного втручання, соціальна роль галузі, фінансові умови роботи галузі. Всі фактори можна згрупувати в дві групи: фактори опосередкованого впливу і фактори безпосереднього впливу підприємства на інвестиційну привабливість. До першої групи відносяться фактори, які не піддаються впливу окремого підприємства, на них можна впливати тільки на державному рівні. До другої групи відносяться фактори, на які підприємство може впливати і змінювати їх показники, характеристики тощо [27], їх перелік наведений в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Фактори впливу на інвестиційну привабливість підприємства

Фактори опосередкованого впливу	Фактори безпосереднього впливу
Галузева приналежність	Виробнича програма
Географічне місце розташування	Маркетингова діяльність
Наявність і доступність природних ресурсів	Управлінський облік і контролінг
Екологічна ситуація	Корпоративне управління
Культура і освіта населення	Кадровий потенціал
Економічна стабільність України	Юридична діяльність
Соціально-політична стабільність	Технологія виробництва
Нормативно - правове поле сфери діяльності підприємства	Наявність плану стратегії розвитку
Інформаційне поле	Конкурентоспроможність
Пільги для інвесторів	Унікальність об'єкту
Розвинута інфраструктура	тривалість інвестиційної програми
Ступінь економічної свободи підприємств	Рейтинг підприємства в галузі
Позиція України на світовому ринку	Платіжна дисципліна
Наявність у держави органів, що контролюють	Стан майна і фінансових ресурсів
Темпи інфляції	Розмір витрат
Можливість експортувати продукцію	Структура капіталу
Рівень доходів населення	
Конкуренція в галузі	

Для того, щоб забезпечити ефективне управління інвестиційною привабливістю підприємств (ПП), необхідно провести достовірну оцінку характеру впливу ключових чинників на рівень інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання. Оскільки, в наукових джерелах не існує одностайного підходу до визначення чинників, які впливають на інвестиційну привабливість суб'єкта господарювання, то необхідно провести аналіз, який дає змогу визначити ключові фактори, які впливають на рівень інвестиційної привабливості підприємства [28]. У таблиці 1.3 відповідно до рекомендацій [5], [29], [30] наведені ключові чинники, які впливають на інвестиційну привабливість підприємств. На рисунку 1.1 зображено авторську термінологічну платформу дослідження [13], [14], [18], [20].

Таблиця 1.3 – Ключові чинники впливу на інвестиційну привабливість підприємства

Чинник	Індикатор оцінки чинника
Внутрішні чинники (мікрорівень)	
Фінансово-економічний стан підприємства	Основні показники фінансово-економічної діяльності підприємства
Безпека вкладень	Інвестиційний ризик, фінансовий ризик
Виробничо-технологічні чинники	Продуктивність праці, рівень розвитку виробництва, технології, які використовуються, наявність основних фондів на підприємстві
Інституціональні чинники	Організаційно-правова форма, особливості функціонування, специфіка органів управління, якість управління
Інформаційні чинники	Наявність сучасного ПЗ (програми для аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, оцінки рівня інвестиційної привабливості, веб-сайту)
Ділова репутація (імідж) підприємства	Історія та досвід економічної діяльності підприємства, імідж суб'єкта господарювання
Зовнішні чинники (мезо- та макрорівень)	
Соціальні чинники	Демографічна ситуація в країні, попит споживачів
Економічна та політична ситуація в країні	Бюджетно-податкова, грошово-кредитна, амортизаційна, цінова, інноваційна політика, законодавче регулювання
Чинники конкуренції	Стан конкуренції галузевого ринку, наявність конкурентів
Інфраструктурні чинники	Близьке розташування підприємства до основних джерел сировини та споживачів продукції
Ринкові чинники	Розмір ринку, темп зростання його потенціалу, циклічність попиту, еластичність цін
Технологічні чинники	Рівень технічних нововведень у галузі, складність продукції і виробництва, капіталоємкість і наукоємкість продукції

Рисунок 1.1 – Термінологічна платформа дослідження

1.2 Методи оцінки інвестиційної привабливості підприємства

Приймаючи рішення про вкладання капіталу у той чи інший інвестиційний об'єкт, інвестор розглядає інвестиційну привабливість комплексно, враховуючи при цьому забезпечення високої привабливості на всіх етапах інвестиційних рішень, від вибору країни-реципієнта – до визначення конкретного інвестиційного проекту [31].

Станом на сьогодні існує багато методик оцінки інвестиційної діяльності та інвестиційної привабливості, що використовують різні види аналізу. Багато з них є недоступними для зовнішніх користувачів через обмеження в інформаційних ресурсах, потреби в залученні додаткових експертів через існування низки розрахункових показників [32].

Методи оцінки інвестиційної привабливості підприємств можна визначити в межах п'яти основних підходів [33]:

– перший підхід засновано на виявленні головного, основоположного чинника, який однозначно визначає інвестиційну привабливість підприємства. В якості такого фактора може бути динаміка виручки і прибутку, імідж об'єкта інвестування і т. д. Цей підхід відрізняється порівняльною простотою аналізу та розрахунків. У цьому сенсі він універсальний, і його можна використовувати для дослідження інвестиційної привабливості підприємств різного рівня, типу та спрямованості діяльності;

– другий підхід спирається на врахування комплексу чинників, які з погляду свого впливу на інвестиційну привабливість економічних систем вважаються приблизно рівноцінними. При цьому кожен фактор характеризується певним набором показників. Тут прийнято визначати характеристики економічного потенціалу; загальні умови господарювання; розвиненість ринкової інфраструктури; соціально-економічні, фінансові та інші. Перевагою цього підходу є багатостороння оцінка інвестиційної

привабливості економічних систем [34]. Цей підхід дозволяє визначити ступінь інвестиційної привабливості багатьох економічних систем, зокрема з використанням статистично оцінюваних показників, що дає можливість обґрунтування достовірності отриманих результатів;

– третій підхід пов'язаний з аналізом на першому етапі широкого спектру факторів, але на другому етапі інвестиційна привабливість підприємства розглядається як агрегований показник, який визначається двома характеристиками: інвестиційним потенціалом і інвестиційним ризиком. Такий підхід, з одного боку, збільшує інформаційну базу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, а, з іншого – робить більш доступною і зрозумілою для потенційного інвестора як кінцевого споживача інформації про інвестиційну привабливість підприємства [35];

– четвертий підхід пов'язаний з використанням методу експертних оцінок. Головна його перевага перед іншими методами полягає в тому, що експерт може користуватися не тільки інформацією, заснованою на статистичних тимчасових показниках, а й нерегулярною, разовою, але, водночас, дуже важливою інформацією, хоча, як правило, і суто якісного характеру;

– п'ятий підхід базується на кваліметричних оцінках, що являють собою комбінацію методів факторного аналізу та експертних оцінок. Оцінка інвестиційної привабливості є основним етапом роботи при ухваленні рішення про інвестування, виборі відповідного об'єкта тощо. Сам по собі процес розрахунку цього інтегрального значення є непростим, оскільки, з одного боку, необхідно враховувати як можна більше істотних факторів, з іншого – це призводить до труднощів з оперативністю використання методики, а також потреби у введенні вагових коефіцієнтів, що впливають на кінцевий результат. Для вирішення цієї проблеми при розрахунку інтегрального показника інвестиційної привабливості необхідно

використовувати мінімальний набір показників одного рівня з максимальним охопленням значущих чинників.

Напрями аналізу інвестиційної привабливості підприємства і, відповідно, методика такого аналізу залежать від цілей, що стоять перед інвестором. Оцінка інвестиційної привабливості може здійснюватися як із позиції результатів аналізу показників фінансового стану підприємства, так і з позиції його виробничих можливостей. Оцінка інвестиційної привабливості з першої позиції є традиційною і широко використовується в інвестиційному менеджменті, з другої – здійснюється під час об'єктного аналізу [36].

На даний момент широкого використання набули дві методики оцінки інвестиційної діяльності та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання з використанням розрахункових показників [32]:

- метод рейтингової оцінки підприємства на основі даних фінансової звітності – оцінка фінансового стану підприємства, при якій оцінюється платоспроможність, фінансова стабільність, прибутковість і ділова активність підприємства. Перевагами використання методу є його застосування без залучення додаткових експертів, доступність інформації. Недоліком використання цього методу є припущення щодо наявності викривлень та недостовірності інформації у звітності;

- інтегральна оцінка інвестиційної привабливості – оцінка фінансового стану об'єкта інвестування, визначення вагомості групових та одиничних показників на основі експертних оцінок, визначення частки розмаху варіаційної множини, визначення ранжированого значення за кожним показником, розрахунок інтегрального показника. До переваг методу слід віднести повноту та високу достовірність отриманих результатів оцінки. Недоліком використання є необхідність залучення додаткових експертів для отримання такої інформації, висока трудомісткість аналізу та значні витрати часу, що можуть призвести до втрати актуальності наданих аналітиками висновків внаслідок швидкої зміни ринкового середовища [4].

Розрахунок інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємства здійснюється на основі розрахунку двох величин – сподіваної та середньої геометричної, щоб нівелювати негативні наслідки обмеження кола оціночних первинних показників в методиці. Сподівана величина інвестиційної привабливості підприємства може бути розрахована за формулою [15]:

$$\text{ІПП} = \text{ІП} \times P_{\text{ІП}} + \text{ІР}'' \times P_{\text{ІР}},$$

де $P_{\text{ІП}}$, $P_{\text{ІР}}$ – відповідно коефіцієнти вагомості інвестиційного потенціалу та інвестиційного ризику для формування інвестиційної привабливості;

$\text{ІР}''$ – стандартизована сподівана оцінка інвестиційного ризику (або сподівана оцінка рівня інвестиційної безпеки підприємства).

Існує досить велика кількість методик оцінки інвестиційної привабливості, проте всім їм притаманні певні недоліки, а саме: більшість підходів заснована на аналізі певних показників фінансового стану підприємства, які не є систематизованими та несуть ретроспективний характер, в той час як інвесторів цікавлять результати майбутньої діяльності. Багато методів запозичені в іноземних авторів і не адаптовані до умов вітчизняної економіки. Оцінка інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання повинна припускати порівняння результатів її виміру з результатами виміру інвестиційної привабливості інших підприємств або ж з максимально можливою величиною показника, якщо її можна встановити з метою прийняття рішення про доцільність інвестування. Основні недоліки зазначених методик наступні: ретроспективний характер розрахунків, ґрунтуються на минулих результатах та подіях (при тому зазначені розрахунки є основою для прийняття рішення); не у всіх методиках пропонується дослідження історії формування, розвитку та функціонування підприємства; відсутня оцінка, що ґрунтується на витратно-результативному

підході до діяльності підприємства; відсутність оцінки перспектив ризику підприємства; відсутність комплексності оцінювання, що ґрунтується саме на фінансовій звітності та ін [37].

Тому доцільним є більш детально дослідити зміст методик оцінки інвестиційної привабливості, показники, які використовуються науковцями для її оцінки, а також перспективи використання існуючих методик, їх переваги та недоліки, що представлено у таблиці 1.4 [37].

За інформацією таблиці видно, що найбільш поширеними є методики, які ґрунтуються на фінансовому стані підприємства, а саме базуються на показниках фінансової звітності. Використання зазначених методик доцільно пояснити широкою можливістю використання відповідного інформаційно-аналітичного забезпечення для проведення відповідних розрахунків і діагностики стану інвестиційної привабливості [37].

Таблиця 1.4 – Порівняльна характеристика методик оцінки інвестиційної привабливості підприємства

Автор	Зміст методики оцінки інвестиційної привабливості підприємства	Показники	Перспективи використання методики оцінювання
Гатауллін Р. А [38]	Оцінює інвестиційну привабливість підприємств матеріальної сфери виробництва через призму впливу різних чинників на її формування, кожному з яких відповідає один або два показники	Рентабельність продукції, динаміка попиту на продукцію, рівень інноваційної активності, обсяг виробництва, рівень інвестицій рентабельність інвестицій кваліфікація робочої сили якість робочої сили	Уможливорює об'єктивне прийняття рішення про інвестування фінансових ресурсів
Панков С. А. [39]	Оцінка інвестиційної привабливості на базі аналізу внутрішньої стратегії розвитку підприємства як співвідношення індексу сильних і слабких сторін	Індекс виручки від реалізації, індекс чистого прибутку, індекс собівартості, індекс довгострокових зобов'язань, індекс сплачуваних дивідендів	Дає змогу враховувати сильні та слабкі сторони підприємства
Федорович Т. В. [40]	Комплексне вирішення проблеми оцінки інвестиційної привабливості підприємства на загальному і системному рівнях. Основу методики складає диференційований підхід до обґрунтування рівнів привабливості компанії	Положення підприємства на ринку, ділова репутація, залежність компанії від великих постачальників, покупців, акціонерів компанії, рівень керівництва	Дає можливість визначити контрольні точки інвестиційної привабливості, встановити параметри, за якими підприємство не відповідає рівню еталона.
Макарій Н. П. [3]	Рейтингова оцінка підприємства, яка ґрунтується на аналізі даних фінансової звітності	Ліквідність (платоспроможність), фінансова стійкість, ділова активність, ймовірність банкрутства	Не потребує додаткового залучення експертів, є зрозумілою та простою у використанні
Бланк І. О. [13]	Аналіз інвестиційної привабливості підприємства на основі фінансових показників	Фінансова стійкість, прибутковість, ліквідність активів, оборотність активів	Дає змогу зосередитись на інвестуванні та складових інвестиційної привабливості

Продовження таблиці 1.4

1	2	3	4
Синіцин Є. В., Стерхов А. В. [41]	Запропонована модель замість традиційно використовуваних показників рентабельності використовує ряд показників нормалізованого операційного прибутку	Нормалізований операційний прибуток, вільний грошовий потік від операційної діяльності	Дає можливість виявити кількісний вплив ключових виробничих і фінансових показників на ринкову вартість підприємства
Довбня С. Б., Охлопкова Т. Л. [30]	Аналіз фінансового стану є необхідною складовою оцінки інвестиційної привабливості, так як лише за умови його стабільності можливо проводити активну інвестиційну й інноваційну діяльність	Майновий стан, грошові потоки, фінансова стійкість, платоспроможність, результати діяльності	Надає можливість проаналізувати фінансовий стан підприємства, який на сучасному етапі економічних відносин є найважливішою характеристикою надійності, стійкості й ділової активності підприємства
Гриньова В. М., Коюда В. О., Лепейко Т. І., Коюда О. П. [42]	Аналіз фінансової та управлінської діяльності підприємства на основі формалізації оціночних методів	Оборотність активів, ліквідність активів, прибутковість капіталу, фінансова стійкість	Дає змогу отримати інформацію, яка відповідає потребам інвесторів, мінімізуючи при цьому витрати часу та коштів
Юхимчук С. В., Супрун С. Д. [5]	Матрична модель оцінки інвестиційної привабливості ґрунтується на формуванні інтегрального показника, який враховує велику кількість чинників, зокрема і якісних	Ліквідність активів, фінансова стійкість, оборотність, прибутковість, стадія життєвого циклу підприємства, розрахунки за кредитами, розрахунки з персоналом та ін.	Дозволяє визначити вплив як кількісних, так і якісних показників при оцінці інвестиційної привабливості, має комплексний характер
Севрюгін Ю. В. [43]	Кваліметрична модель оцінки інвестиційної привабливості підприємства на основі кількісних та якісних показників. В підсумку розраховується інтегральний коефіцієнт інвестиційної привабливості підприємства	Коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів, коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт оборотності активів, рентабельність власного капіталу	Структурує властивості моделі інвестиційної привабливості, містить конкретні значення вагових коефіцієнтів чинників, що характеризують фінансовий стан, ринкове оточення та корпоративне управління

1.3 Важливість оцінки інвестиційної привабливості підприємства

Як показує світовий досвід, не можливо розвивати економіку країни без ефективного залучення інвестицій. Акумуляуючи приватний, державний або іноземний капітал, забезпечуючи доступ до сучасних технологій та менеджменту, інвестиції не тільки сприяють формуванню національних інвестиційних ринків, але й пожвавлюють ринки товарів та послуг. Крім того, інвестиції, зазвичай, сприяють заходам макроекономічної стабілізації та дозволяють розв'язувати соціальні проблеми трансформаційного періоду [36].

У поточній діяльності підприємства ключова роль належить визначенню маркетингової концепції, що припускає ринковий підхід, який ґрунтується на пріоритеті споживача як головного учасника ринкових відносин, на інтереси та запити якого повинна орієнтуватися маркетингова діяльність [44].

Соціально орієнтована концепція маркетингу характеризується поєднанням інтересів виробників, споживачів та суспільства у цілому [45]. Розглядаючи цю концепцію в рамках інституційної теорії, необхідно відзначити, що врахування інтересів різних інституцій (держави, регіональної влади, вітчизняних та закордонних інвесторів, власників, менеджерів, фінансових установ, персоналу підприємства, постачальників матеріальних ресурсів та послуг) при здійсненні інвестиційної діяльності сприяє формуванню інвестиційної привабливості підприємства, а також підвищує ефективність соціально орієнтованих маркетингових процесів на підприємстві. Згідно з теорією інституціоналізму чим більшим є ступінь субординації економічних інтересів суб'єктів інвестиційного процесу, тим масштабнішим буде позитивний ефект від упровадження інвестицій. Інвестиційна привабливість є якісною характеристикою підприємства як

товару, і чим вища якість підприємства, тим більше його діяльність відповідає концепції соціально орієнтованого маркетингу. Рівень інвестиційної привабливості підприємства визначається ступенем збалансованості інтересів таких суб'єктів інвестиційного процесу, як власники підприємства, інвестори та держава (як гарант задоволення інтересів суспільства у цілому), а також споживачі продукції та ін. Ефективна реалізація концепції соціально орієнтованого маркетингу підвищує ступінь збігу інтересів інституцій, які беруть участь в інвестиційному процесі [46].

Можливість обрати більш прийнятний об'єкт інвестування, на що вказує визначення ступеня збалансованості інтересів інституцій, не дає, однак відповіді на питання про заходи або шляхи, за допомогою яких можна підвищити інвестиційну привабливість підприємства. Для того щоб, зрозуміти причини, які заважають динамічному розвитку підприємства на основі інвестицій, необхідно проаналізувати ступінь задоволеності інтересів суб'єктів інвестиційного процесу та виокремити тих із них, які більше впливають на розбалансованість, з метою подальшого впровадження заходів щодо підвищення інвестиційної привабливості підприємства на основі найбільшого повного врахування інтересів інституцій [46].

Резерви підвищення інвестиційної привабливості підприємства перебувають у розумінні керівництвом інтересів кожної окремої інституції, яка бере участь в інвестиційному процесі. Упровадження заходів щодо підвищення ступеня збалансованості інтересів інституцій сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості підприємства, розвитку на основі інвестицій, більш успішному впровадженню інвестиційних проектів. Заходи щодо підвищення інвестиційної привабливості підприємства залежать від напрямку найбільшого впливу на розбалансованість інтересів. Якщо баланс інтересів порушується переважно внаслідок незадоволеності інтересів власників, то для підвищення інвестиційної привабливості підприємства у першу чергу необхідно запровадити заходи, які позитивно вплинуть на

задоволеність їх інтересів. Оскільки збільшення вартості (цінності) підприємства є однією з ключових цілей власників підприємства у сучасних умовах господарювання, а також чинником, який приваблює до підприємства інвесторів, то для підвищення задоволеності інтересів власників та інвесторів необхідним є впровадження заходів, спрямованих на збільшення вартості підприємства. На підприємствах, де вартісно-орієнтоване управління не впроваджене, доцільною є концентрація зусиль на створенні вартості [47]. В іншому випадку доцільно активізувати діяльність, спрямовану на підвищення вартості підприємства. Як заходи щодо забезпечення зростання показників вартості можна виділити бенчмаркінг, реінжиніринг бізнес-процесів, аутсорсинг та субконтракти, реструктуризацію й реорганізацію ресурсного потенціалу підприємства та ін. [46]

Наслідками доцільного інвестування для підприємства є систематичне оздоровлення та розширення виробничого капіталу, покращення технічних характеристик обладнання, підвищення якості виробленої продукції та її конкурентоспроможність на міжнародних ринках, запровадження новітніх технологій у процесі виробництва; для держави – перебудова суспільного виробництва, розвиток науково-технічного прогресу, підвищення об'єму експорту, сталий розвиток усіх сфер господарської діяльності [48].

В Україні питання інвестиційної активності загострюється з кожним роком. Події 2013-2016 р. суттєво змінили економічний стан держави не в кращу сторону, функціонування вітчизняних підприємств відбувається в умовах ризику та невизначеності. Часті зміни чинного законодавства, нестабільність економічної ситуації загострюють проблему покращення важелів управління підприємством для забезпечення його рентабельності та конкурентоспроможності [48].

Запорукою економічного росту в Україні є підвищення інвестиційної привабливості як кожного підприємства та організації, так і всієї вітчизняної підприємницької системи. В країні існує конвергентна модель фінансового

ринку, тому підприємствам варто звернути свою увагу не лише на залучення коштів за допомогою банківських кредитів, а й на розміщення цінних паперів на фондовому ринку. Слід проаналізувати всі фактори, котрі впливають на інвестиційну привабливість, визначити найважливіші, і, відповідно до становища, в якому перебуває підприємство, вибрати інвестиційну стратегію і провадити доцільну інвестиційну політику в контексті підвищення привабливості підприємств для зовнішніх та внутрішніх інвесторів. Також необхідно підкреслити, що велике значення для успішної діяльності підприємств має ефективна кадрова підготовка підприємців. Вітчизняним підприємствам варто зосередити свою увагу на міжнародному досвіді підвищення інвестиційної привабливості. Проте зауважимо, що особлива роль у формуванні й поліпшенні інвестиційного потенціалу належить і державі, адже за допомогою інституційного регулювання можна підвищити інвестиційну привабливість регіону, що безпосередньо впливає на діяльність підприємств і залучення останніми якомога більших обсягів інвестицій [49].

Узагальнюючими характеристиками інвестиційної діяльності є її ефективність, привабливість та активність. Вирішальною характеристикою є ефективність, яка щодо капітальних інвестицій вимірюється показником рентабельності основної діяльності підприємства. Ефективність визначає інвестиційну привабливість господарюючого суб'єкта для інвесторів та кредиторів, тобто можливість залучення коштів ззовні. Ефективність забезпечує інвестиційна активність впливаючи на інвестиційну привабливість підприємств. Актуальність підвищення рівня інвестиційної активності підприємств в економічному аспекті полягає в тому, що в умовах розвитку ринкових відносин інвестування є не тільки джерелом одержання майбутніх вигід підприємствами, але й основним фактором зростання економіки країни загалом [50].

На зв'язок інвестиційної активності та інвестиційної привабливості вказує Головатюк В. В., який вважає, що на рівні регіону вони обумовлюють

його інвестиційний клімат [51]. Семенчук Л. М. та Мороз С. О. вважають, що на макрорівні інвестиційна активність впливає на інвестиційну привабливість підприємства через визначення обсягу коштів, що вкладаються в підприємство, відсотка освоєння інвестицій, імовірності отримання інвестором прибутку [52]. Самігуліна Ю. О. стверджує, що взаємозв'язок інвестиційної привабливості та інвестиційної активності для кожного зі структурних рівнів має характер кореляційної залежності, адже інвестиційна привабливість є узагальненою ознакою (незалежною змінною), а інвестиційна активність – залежною від нього результативною ознакою (залежною змінною) [53]. Бібік Н. вважає, що сукупність інвестиційної привабливості та інвестиційної активності становить інвестиційний клімат на підприємстві [54].

Інвестиційна активність значною мірою визначає рівень інвестиційної привабливості підприємства. Інвестиційна привабливість підприємства є сукупністю позитивних факторів, які його відокремлюють від підприємств-конкурентів, тобто сукупністю характеристик, яким володіє підприємство, що визначає його місце серед альтернативних варіантів інвестування. Оцінювання привабливості об'єкта інвестування здійснюється на основі аналізування компонентів його внутрішнього середовища як комплексного рішення для вкладення залучених ресурсів задля отримання соціально-економічного ефекту. Актуальним шляхом підвищення інвестиційної привабливості підприємства є дослідження напрямів з удосконалення всіх складових, що забезпечують його функціонування як цілісного механізму. До цих напрямів слід віднести такі [50]:

– вдосконалення операційного процесу за допомогою підвищення його інтенсивності, а також за рахунок удосконалення відносин з клієнтами та процесів їх обслуговування, що включають консультування, надання гарантій та відповідальність за утилізацію товару після його використання або закінчення терміну придатності;

– вжиття заходів щодо підвищення рівня використання матеріально-технічної бази підприємства (забезпечення раціонального використання обладнання дає змогу підприємству використовувати весь можливий потенціал для підвищення його фондівіддачі, а матеріально-технічна база підприємства включає всі наявні технічні засоби, що використовуються для виготовлення продукції);

– удосконалення управління логістичними процесами на підприємстві, що досягаються за рахунок економії часу та ресурсів, здійснюється в такій послідовності: оптимізація транспортних та інформаційних потоків; упровадження сучасних інноваційних технологій, які забезпечують якісне управління логістичними потоками; удосконалення управління логістичними процесами; економія витрат на всіх ланках діяльності підприємства;

– підвищення рівня комунікативних та інформаційних процесів на підприємстві (сучасний бізнес потребує володіння актуальною та неупередженою інформацією для забезпечення оптимізації управлінських процесів, тому імплементація інформаційних систем дасть змогу підприємству своєчасно отримувати необхідну інформацію, що забезпечить поєднання внутрішніх та зовнішніх компонентів бізнес-середовища, дасть організаційну гнучкість та підвищить рівень комунікативної взаємодії між суб'єктами господарювання);

– забезпечення розвитку інноваційної діяльності та інноваційної політики на підприємстві (інновації стосуються всіх елементів господарської діяльності підприємства та забезпечують реалізацію нових підходів до вирішення завдань виробничої, управлінської, технологічної діяльності, а також безпосередньо впливають на загальну політику підприємства, формуючи спосіб досягнення стратегічних цілей, а також ідеологію та напрям його подальшого функціонування);

– ефективне використання інструментів людського капіталу, яке досягається за рахунок: ефективного добору та розстановки кадрів;

створення чітко регламентованої системи мотивації праці; удосконалення прийомів та методів управління персоналом; навчання персоналу за розробленими програмами підвищення кваліфікації;

– створення заходів щодо підвищення іміджу підприємства, під яким слід розуміти загальне уявлення про його діяльність [46], [49], [55].

Правове забезпечення інвестиційної діяльності, регламентація та створення сприятливого інституційно-правового механізму для суб'єктів інвестиційного процесу є одними з найдієвіших інструментів підтримки державної інвестиційної діяльності. Створення правової основи державного регулювання інвестиційної діяльності є найважливішою функцією держави, до якої належать прийняття законів і правил, що регулюють економічну діяльність, а також контроль їх виконання. Законодавча база держави встановлює юридичні принципи функціонування економіки, виконувати які зобов'язані всі суб'єкти економічної діяльності. Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні здійснюється шляхом прийняття Верховною Радою законодавчих актів, видання указів Президента, нормативних актів Уряду (постанов, розпоряджень). Закони, законодавчі і нормативні акти визначають об'єкт і зміст регулювання інвестиційної діяльності [56].

В економічній теорії усталеною є класифікація методів державного регулювання економіки за двома самостійними критеріями: за формами впливу та засобами впливу. За формами впливу методи державного регулювання економіки поділяють на дві групи: методи прямого та непрямого впливу [57, с. 17].

Методи прямого впливу безпосередньо діють на функціонування суб'єктів ринку. Такий безпосередній вплив здійснюється за допомогою інструментів (засобів) адміністративно-правового характеру, які регламентують діяльність суб'єктів господарювання, та економічних інструментів прямого впливу. Методи непрямого впливу – це методи, які

регламентують поведінку суб'єктів ринку не прямо, а опосередковано, через створення певного економічного середовища, яке змушує їх діяти в потрібному державі напрямі. До методів непрямого впливу належать інструменти фіскальної, бюджетної, грошово-кредитної, інвестиційної, амортизаційної, інноваційної та інших напрямів економічної політики, а також методи морального переконування. Основні засоби прямого та непрямого державного регулювання господарської діяльності визначені ст. 12 Господарського кодексу України та іншими законодавчими актами [58].

Реалізація державою економічної політики (ст. 9 ГК України) – це здійснення довгострокової (стратегічної) і поточної (тактичної) економічної і соціальної політики, спрямованої на реалізацію та оптимальне узгодження інтересів суб'єктів господарювання і споживачів, різних суспільних верств і населення в цілому [59]. Одним із напрямів економічної політики держави є інвестиційна політика, яка спрямована на створення суб'єктам господарювання необхідних умов для залучення та концентрації коштів на потреби розширеного відтворення основних засобів виробництва, переважно у галузях, розвиток яких визначено як пріоритети структурно-галузевої політики, а також забезпечення ефективного і відповідального використання цих коштів та здійснення контролю за ним. Як зазначає Руденко О. А., «державне регулювання інвестицій» та «державна інвестиційна політика» – не тотожні терміни. Інвестиційна політика – більш широке поняття і може застосовуватись як невтручання, тоді як поняття «державне регулювання інвестиційної діяльності» має активну природу [60, с. 31].

В Україні єдину державну стратегію у сфері інвестиційної діяльності визначає Верховна Рада України, яка створює законодавчу базу для сфери інвестиційної діяльності; затверджує пріоритетні напрями інвестиційної діяльності як окрему загальнодержавну програму у складі Програми діяльності Кабінету Міністрів України, загальнодержавних програм

економічного, науково-технічного, соціального розвитку, охорони довкілля; в межах Державного бюджету України визначає обсяг асигнування для фінансової підтримки інвестиційної діяльності [61, с. 37].

Здійснюючи певні заходи щодо регулювання діяльності інвесторів, держава привертає свою увагу до таких основних аспектів інвестиційної діяльності, як режим діяльності суб'єктів інвестиційної діяльності, фінансові відносини, трудові відносини тощо (рисунок 1.2). Отже, державні органи постійно повинні вести чіткий моніторинг щодо ефективного та сталого розвитку підприємств, особливо малих підприємств, у пріоритетних та стратегічних галузях національної економіки [62].

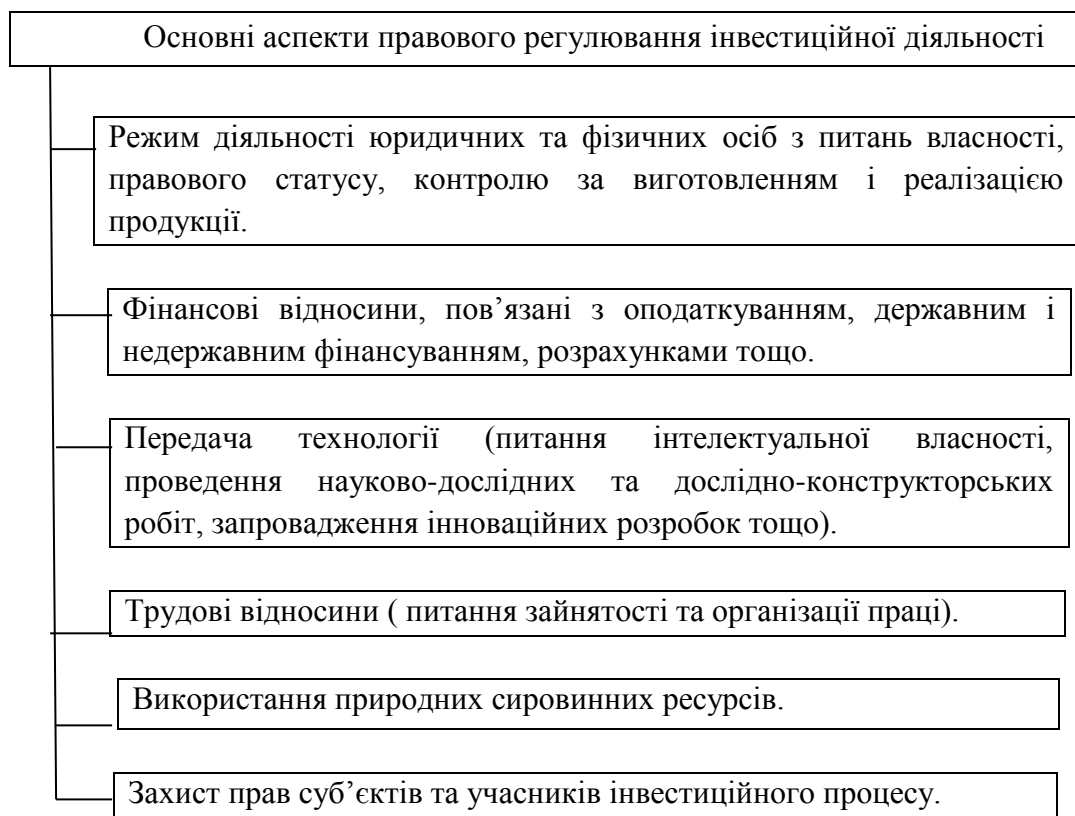

Рисунок 1.2 – Основні аспекти правового регулювання інвестиційної діяльності

Регулювання вказаних на рисунку 1.2 різноманітних аспектів інвестиційного процесу потребує формування інституційних структур та

дієвих законодавчих актів, якісної нормативної бази за відповідною схемою, особливістю якої є узгодження всіх елементів системи законодавства у інвестиційній сфері, які безпосередньо регулюють інвестиційну діяльність на всіх етапах інвестиційного процесу і таких, які традиційно належать до інших галузей законодавства, але містять норми, що регулюють інвестиційну діяльність та визначають відповідні інститути-регулятори. Таке принципове твердження дає можливість класифікувати нормативно-правові акти, які регулюють інвестиційну діяльність, як на загальнодержавному, так і регіональному рівні, а також умови та напрями фінансового забезпечення інвестиційних процесів у національній економіці, особливо у сфері підприємництва [62].

2 АНАЛІЗ СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЇХ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ

2.1 Аналіз стану інвестиційного клімату в Україні

За даними Держстату у 2017 р. в економіку України іноземними інвесторами з 76 країн світу вкладено 1630,4 млн дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу). Обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України на 31.12.2017 р. становив 39144,0 млн дол. США. Інвестиції спрямовуються у вже розвинені сфери економічної діяльності [63].

Станом на 31.12.2017 р. найвагоміші обсяги надходжень прямих інвестицій були спрямовані до установ та організацій, що здійснюють фінансову та страхову діяльність – 26,1 % та підприємств промисловості – 27,3 % [64].

До основних країн-інвесторів належать Кіпр – 25,6 %, Нідерланди – 16,1 %, Російська Федерація – 11,7%, Велика Британія – 5,5 %, Німеччина – 4,6 %, Віргінські Острови (Брит.) – 4,1 %, і Швейцарія – 3,9 %. Обсяги освоєння капітальних інвестицій підприємств України у 2017 р. складають 412,8 млрд грн., що на 22,1 % більше від обсягу капітальних інвестицій за відповідний період 2016 р. Провідними сферами економічної діяльності, за обсягами освоєння капітальних інвестицій, у 2017 р. залишаються: промисловість – 33,1 %, будівництво – 12,3 %, сільське, лісове та рибне господарство – 14,0 %, інформація та телекомунікації – 4,1 %, оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 7,0 %, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 8,7 %, державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування – 7,4 % [63].

Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій, як і раніше, залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких у 2017 р. освоєно 69,9 % капіталовкладень. Частка кредитів банків та інших позик у загальних обсягах капіталовкладень становила 5,3 % [64].

За рахунок державного та місцевих бюджетів освоєно 12,7 % капітальних інвестицій. Частка коштів іноземних інвесторів становила 1,4 % усіх капіталовкладень, частка коштів населення на будівництво житла – 7,8 %. Інші джерела фінансування становлять 2,9 %. Отже, Україна залишається привабливою для інвестицій, водночас вона не знаходиться осторонь світових процесів, є достатньо інтегрованою у світове господарство і порушення макростабільності на зовнішніх ринках має свій відголос в Україні [64].

У рейтингу Doing Business 2018 Україна піднялась на +4 пункти і посіла 76 позицію зі 190 країн світу. Найбільший прогрес Україна продемонструвала у таких складових рейтингу: +105 пунктів (із 140-го на 35-те місце) по компоненті «одержання дозволів на будівництво» – завдяки зменшенню пайової участі в Києві з 10 до 2 % та зниженню вартості послуг з технагляду; + 41 пункт по «сплаті податків» за зменшення та уніфікацію ставки ЄСВ [65].

Також, слід відзначити, що у рейтингу агентства Moody's Investors Service Україна покращила свій кредитний рейтинг в міжнародному економічному списку. Він змінився з Саа3 до Саа2, що означає зміна прогнозу зі «стабільного» на «позитивний» [66].

Так, на поліпшення показників вплинуло проведення структурних реформ в Україні, що допомогло країні впоратися з борговим навантаженням і поліпшити позиції на зовнішніх ринках [66].

Крім того, у рейтингу Глобального індексу конкурентоспроможності (ГІК) 2017/2018 Україна покращила свої позиції на 4 пункти і зайняла 81

місце серед 137 країн світу, які досліджувались (у ГІК 2016/2017 – 85 місце серед 138 країн) [67].

Для подальшого покращення інвестиційного клімату України актуальним на сьогодні є питання удосконалення правової та організаційної бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату й формування основи збереження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки [67].

Ряд позитивних кроків у цьому напрямі вже здійснено [64]:

- на сьогодні в Україні створене правове поле для інвестування та розвитку державно-приватного партнерства. Законодавство України визначає гарантії діяльності для інвесторів, економічні та організаційні засади реалізації державно-приватного партнерства в Україні;

- на території України до іноземних інвесторів застосовується національний режим інвестиційної діяльності, тобто надано рівні умови діяльності з вітчизняними інвесторами. Іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації;

- для підвищення захисту іноземних інвестицій Законом України від 16.03.2000 р. № 1547 ратифікована Вашингтонська Конвенція 1965 р. про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами. Вирішенню проблемних питань інвесторів покликані сприяти комісії із сприяння досудовому врегулюванню спорів з інвесторами, які можуть створюватися органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування як тимчасові консультативно-дорадчі органи з метою сприяння досудовому врегулюванню спорів між інвестором і органом виконавчої влади (місцевого самоврядування);

- підписано та ратифіковано Верховною Радою України міжурядові угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій з більше ніж 70 країнами світу;

– з метою спрощення порядку залучення іноземних інвестицій та унеможливлення прояв ознак корупції при їх державній реєстрації 31.05.2016 р. прийнято Закон України № 1390-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов’язковості державної реєстрації іноземних інвестицій»;

– 23.05.2017 р. Верховною Радою України прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо усунення бар’єрів для залучення іноземних інвестицій». Законом врегульовано базові аспекти оформлення дозволу на застосування праці іноземців та посвідки на тимчасове проживання, що спростить залучення іноземних менеджерів та іноземних кваліфікованих працівників, що необхідно на перших етапах розвитку дочірнього підприємства в Україні. Також, Законом надається право отримувати посвідку на тимчасове проживання в Україні іноземним інвесторам, які мають істотну участь в українських підприємствах, але не працевлаштовані на підприємстві.

На рисунку 2.1 зображено прямі інвестиції в Україну та з України [63].

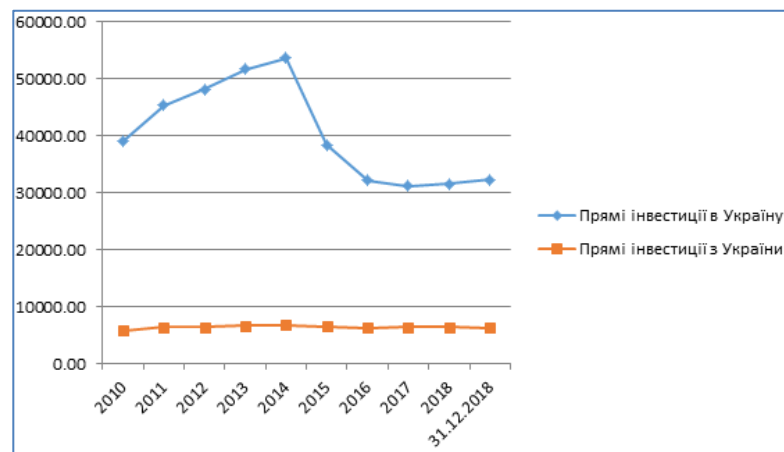

Рисунок 2.1 – Прямі інвестиції (акціонерний капітал) в Україну з 2010-2018 рр.

В таблиці 2.1 наведені джерела фінансування капітальних інвестицій підприємств.

Таблиця 2.1 – Джерела фінансування капітальних інвестицій підприємств

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Усього	180,58	241,29	273,26	249,87	219,42	273,12	359,22	448,46	578,73
у т. ч. за рахунок									
коштів державного бюджету	10,22	17,38	16,29	6,17	2,74	6,92	9,26	15,30	22,81
коштів місцевих бюджетів	5,73	7,75	8,56	6,80	5,92	14,26	26,82	41,57	50,36
власних коштів підприємств та організацій	111,37	147,57	171,18	165,79	154,63	184,35	248,77	310,06	409,59
кредитів банків та інших позик	22,89	36,65	39,72	34,73	21,74	20,74	27,11	29,59	44,83
коштів іноземних інвесторів	3,72	5,04	4,90	4,27	5,64	8,19	9,83	6,21	1,80
коштів населення на будівництво житла	18,89	17,59	22,58	24,07	22,06	31,98	29,93	32,80	34,65
інших джерел фінансування	7,75	9,31	10,03	8,04	6,70	6,67	7,50	12,94	14,7

2.2 Аналіз сучасного стану легкої промисловості України

Центральною ознакою нинішнього економічного розвитку у світі є авангардна роль промисловості. Ця галузь справляє найбільший мультиплікативний ефект на економіку країн з різним рівнем економічного розвитку, виробляючи значну частину ВВП, стимулюючи інноваційну діяльність, гарантуючи одержання великої частки експортних доходів, створюючи та підтримуючи мільйони робочих місць, наповнюючи податковими платежами державну скарбницю, формуючи тим самим фундамент для сталого соціально-економічного розвитку країн [68].

Промисловість в Україні є однією з провідних галузей національного господарства, що формує фундамент соціально-економічного розвитку. Створена у промисловості додана вартість становила 647 млрд грн у 2017 р., а її частка у ВВП – 21,7 %. Ключова галузь промисловості – переробна, тут було вироблено 369 млрд грн доданої вартості, або 12,4 % ВВП. Експорт промислової продукції сягав 32 млрд дол. США, що відповідало 73 % усього товарного експорту країни. Сучасний ринок продукції легкої промисловості відіграє важливу роль у забезпеченні населення товарами повсякденного попиту; корпоративних споживачів та силові структури – робочим, спеціальним та форменим одягом; усі сектори економіки – відповідними товарами промислового призначення. Специфіка ринку проявляється у швидкому обігу капіталу (2-4 рази на рік) підприємств-виробників завдяки невеликим термінам створення, реалізації продукції та динамічній зміні асортименту відповідно до сезону і моди, а також у значній потенційній місткості ринку України (рисунок 2.2). Особливістю ринку є наявність швидкозростаючого креативного сегмента, що є ознакою розвитку сервісної економіки [68].

Рисунок 2.2 – Ринок продукції легкої промисловості в економіці України у 2017 р.

Вітчизняний ринок продукції легкої промисловості є досить конкурентним, на ньому працює понад 2,3 тис. підприємств з близько 85 тис. працівників, а обсяги виробленої ними продукції досягають 22 млрд грн. Ринок представлений малими (86,0 % від загальної кількості) та середніми (14,0 %) підприємствами. Рівень концентрації вітчизняних підприємств на ринку невисокий: 327 середніх підприємств реалізують 79,4 % продукції на 17,7 млрд грн, відповідно 2014 малих виробництв продають 20,6 % продукції на 4,6 млрд грн. Підприємства легкої промисловості працюють загалом рентабельно (4-10 %), що свідчить про гнучкість і ефективність їх діяльності [69].

Серед виробництв легкої промисловості найшвидше надолужило втрати від кризових явищ текстильне виробництво (рисунок 2.2). Підприємства мають потенціал для нарощування обсягів виробництва за рахунок поживлення внутрішнього ринку та зростання експорту: відносно

невеликі виробничі витрати, зокрема на оплату праці, роблять цей сектор більш конкурентоспроможним [68].

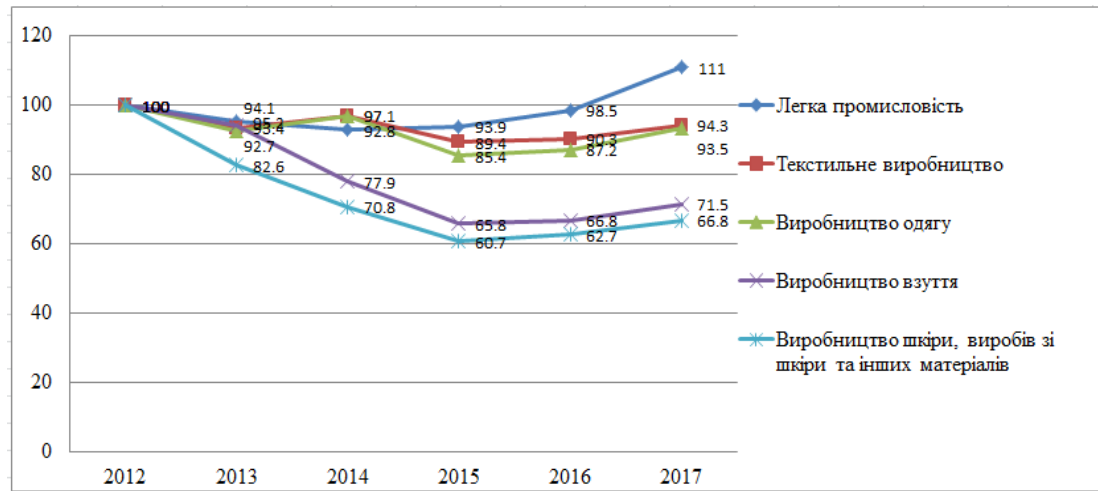

Рисунок 2.3 – Індекси виробництва продукції легкої промисловості у 2012-2017 рр.

Зовнішні виклики: світові фінансові кризи та несприятливі умови членства в СОТ призвели до значного скорочення вітчизняного виробництва текстильних виробів і взуття та виживання окремих підприємств за допомогою схем з давальницькою сировиною. Освоєння переваг і можливостей інтеграції у глобальний торговельний простір через укладання міжнародних угод, зокрема, угод про вільну торгівлю, Угоди про асоціацію між Україною і ЄС, та започаткування Діалогу Україна-ЄС високого рівня щодо горизонтальних питань та окремих секторів промисловості має стати стимулом розвитку ринку продукції легкої промисловості. Серед негативних тенденцій ринку продукції легкої промисловості слід назвати: насичення ринку імпортними товарами, увезеними із заниженням митної вартості та як контрабанда, частка яких, за оцінкою Асоціації «Укрлегпром», становить 25,4 %; значна частка тінізації внутрішнього ринку; зростання обсягу ввезення вживаного одягу та взуття, який у 2017 р. становив 131,9 тис. т на 154,4 млн дол. США [68].

Експортоорієнтоване виробництво продукції легкої промисловості та імпортоорієнтоване споживання свідчать про невідповідність між попитом і пропозицією за співвідношенням «ціна-якість». Підвищення цін на імпортні товари та сировину у зв'язку з падінням курсу гривні вплинуло на виробничі схеми, знизило купівельну спроможність населення, зорієнтувало попит на українську продукцію та вживаний одяг. Виробництво зазнає кадрового дефіциту через низьку зарплату, незбалансованість галузевої і вищої освіти та ринку праці, недостатньо розвинене державно-приватне партнерство в дуальній освіті, а також в освіті протягом життя. Освоєння підприємцями нових способів ведення бізнесу, впровадження E-Commerce, вільний доступ до споживачів на світових market places без обтяжливого митного адміністрування сприяли інтернаціоналізації їх бізнесів [69].

Загальний обсяг внутрішнього споживання продукції легкої промисловості у 2017 р. становив 1,95 млрд дол. США. На тлі збільшення обсягів реалізованої продукції вітчизняними виробниками обсяг роздрібного товарообороту українських товарів украй малий. Його частки коливаються по товарах: одяг та білизна з тканин – 5,5 %, одяг зі шкіри та хутра – 1,9 %, трикотаж верхній та білизняний – 5,1 %, взуття – 3,5 %, товари текстильні та галантерея – 26,1 % і панчішно-шкарпеткові вироби – 38,1 %. Частка продажу споживчих товарів, які вироблені на території України, через торгову мережу підприємств по всіх товарних позиціях падає [69].

На вітчизняному ринку продукції легкої промисловості частка товарів іноземного виробництва становить 74,1 %. Імпортні поставки становили 2,26 млрд дол. США. Серед основних країн-імпортерів: Китай (25,3 %), Польща (11,5 %), Туреччина (8,8 %), Німеччина (8,0 %), Італія (6,8 %) [69].

Спостерігається значна залежність ринку від імпортованої сировини: пряжі, бавовняних та сумішевих тканин, нетканих матеріалів, ниток синтетичних та штучних, вати, фурнітури, барвників, шкіри, клеїв, проміжної продукції та технічного обладнання. Сформувалися стійкі товарні потоки

імпорту сировини та експорту готової продукції легкої промисловості за схемами з давальницькою сировиною і на замовлення. Зовнішньоекономічні відносини характеризуються: від'ємним сальдо (в 2017 р. – (-1164,6) млн дол. США), зростаючою експортоорієнтованістю виробництва (138,7 %) та коефіцієнтом покриття експортом імпорту, що становить 0,5. На ринку посилюється експортна орієнтація виробництва. У 2017 р. експорт товарів легкої промисловості збільшився на 13,4 % порівняно з попереднім роком і досяг 1091,98 млн дол. США, причому 83,0 % його надійшло на ринки Європи [68].

Основні експортні товарні групи за 2017 р.: текстильний одяг (на 378,8 млн дол. США, або 34,7 %), трикотажний одяг (на 105,5 млн дол. США, або 9,7 %), інші готові текстильні вироби (на 119,2 млн дол. США, або 10,9 %), взуття (на 171,3 млн дол. США, або 15,7 %) та шкури (на 80,5 млн дол. США, або 7,4 %) (рисунок 2.4) [68].

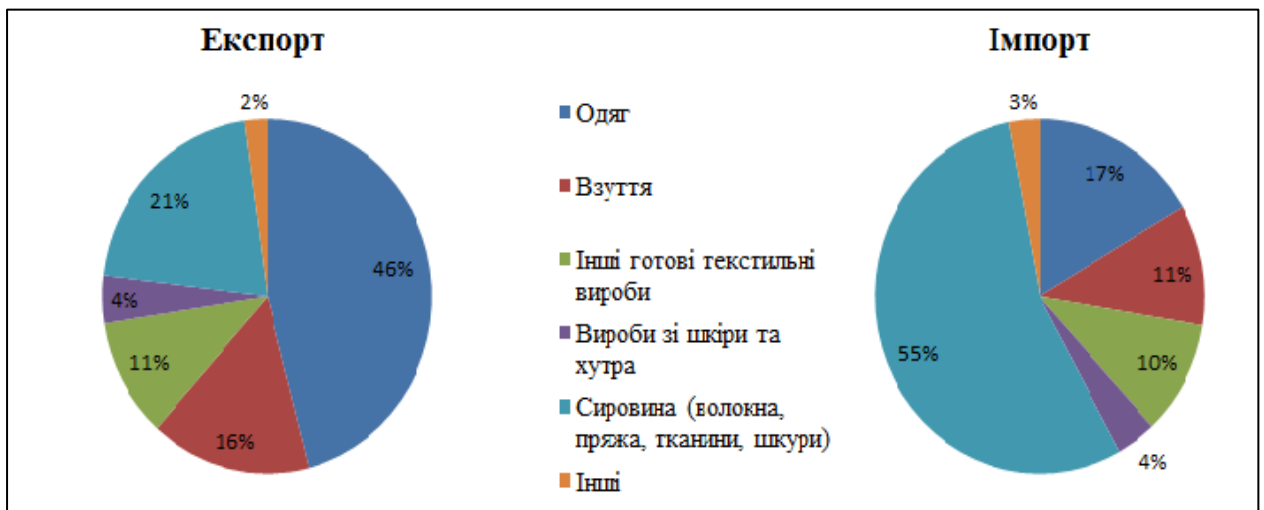

Рисунок 2.4 – Товарна структура зовнішньої торгівлі продукцією легкої промисловості у 2017 р.

На світовому ринку позиції продукції легкої промисловості України забезпечують такі форми співробітництва: кооперація та інтеграція виробництва в ланцюгах створення доданої вартості, кооперація за

давальницькими схемами; створення спільної з іноземними виробниками наукової, інформаційної та виробничої інфраструктури, донорська кредитна і державна, дипломатична та маркетингова підтримка у просуванні продукції на нові ринки.

Механізми та інструменти розвитку потенціалу ринку продукції легкої промисловості [68]:

– сприяння зростанню ємності ринку сировинних ресурсів для легкої промисловості, який представлений у країні вітчизняною сировиною (шерстю, льоном, хімічними волокнами та нитками, шкірою, коноплями, хутровою та пуховою сировиною), а також імпортною сировиною (бавовна, натуральний шовк, шерсть, хімічне волокно та нитки) та інноваційними матеріалами, що надають виробам нових споживчих властивостей. Перспективний шлях розвитку ринку передбачає імпортозаміщення та розширення випуску напівфабрикатів у вигляді бавовняно-ляної і шерстяної пряжі, трикотажного полотна, бавовняно-ляних, шерстяних і синтетичних тканин. Імпульс зростанню виробництва шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів текстильному виробництву можна надати: за рахунок забезпечення виплати дотацій на приріст поголів'я (корів, свиней, овець) та виплати компенсацій за вовну залежно від її обсягів та якості; забезпечення бюджетного фінансування заходів з розвитку насінництва, захисту рослин, використання перспективних високоврожайних сортів та гібридів; відродження і розвитку шовківництва, вівчарства; налагодження виробництва хімічних ниток та волокон;

– стимулювання зниження залежності від імпорту сировини та матеріалів проміжного споживання та розвиток виробництв глибокої переробки, розвиток технологій з глибокої переробки луб'яних культур;

– зменшення зарегульованості санітарно-епідеміологічних процедур при ввезенні сировини та хімічних матеріалів; децентралізація видачі

санітарно-гігієнічних висновків; визнання сертифікатів на хімматеріали, що імпортуються з європейських країн;

- спрощення проведення митних процедур, обнулення митних ставок на імпорту сировину; запровадження єдиного митного тарифу, а не повної та пільгової ставок;

- державне і донорське фінансування впровадження передового світового досвіду для удосконалення компетенцій викладачів ЗВО, ПТНЗ та оновлення навчально-виробничих лабораторій;

- створення мережевих структур на базі профільного ЗВО для надання аутсорсингових, конструкторських та інших послуг малим підприємствам і населенню.

У контексті внутрішніх і зовнішніх викликів на ринку продукції легкої промисловості суттєве зростання вітчизняних пропозиції та споживання можливе за умови використання наявної вітчизняної сировини; запровадження світових стандартів та інноваційних підходів у виробництві різних видів текстильних матеріалів, нових видів сировини у нетканих матеріалах, постільній білизні, військовому обмундируванні та форменому одязі; уніфікації стандартів форменого обмундирування [69].

Отже, цільовими напрямками розвитку вітчизняного ринку легкої промисловості мають бути [69]:

- зниження залежності від імпорту сировини та матеріалів проміжного споживання;

- прискорення переходу від експорту продукції, виготовленої на замовлення за толлінговими схемами, до формування повних ланцюгів доданої вартості, розвитку власних брендів і експорту креативної продукції, надання послуг з розробки дизайну продукції;

- удосконалення умов конкуренції та детінізація: боротьба з контрабандою (зокрема, маніпуляціями з митною вартістю товарів, значним

обсягом комерційних посилок), фіктивним та неофіційним підприємництвом, викривленням бази оподаткування, упорядкування фіскалізації торгівлі;

– розвиток виробництва власних сировинних ресурсів (вовни, шкур, льону, конопель), відродження шовківництва, стимулювання створення інноваційних матеріалів із заданими властивостями та розширення асортименту виробництва тканин, текстильних полотен та проміжної продукції;

– забезпечення відповідності професійно-кваліфікаційної структури персоналу потребам роботодавців для забезпечення технологічних змін;

– реалізація кластерних ініціатив на ринках взуття, одягу і ремесел.

На рисунку 2.5 приведено стан внутрішнього ринку легкої промисловості України в 2017 р. [70].

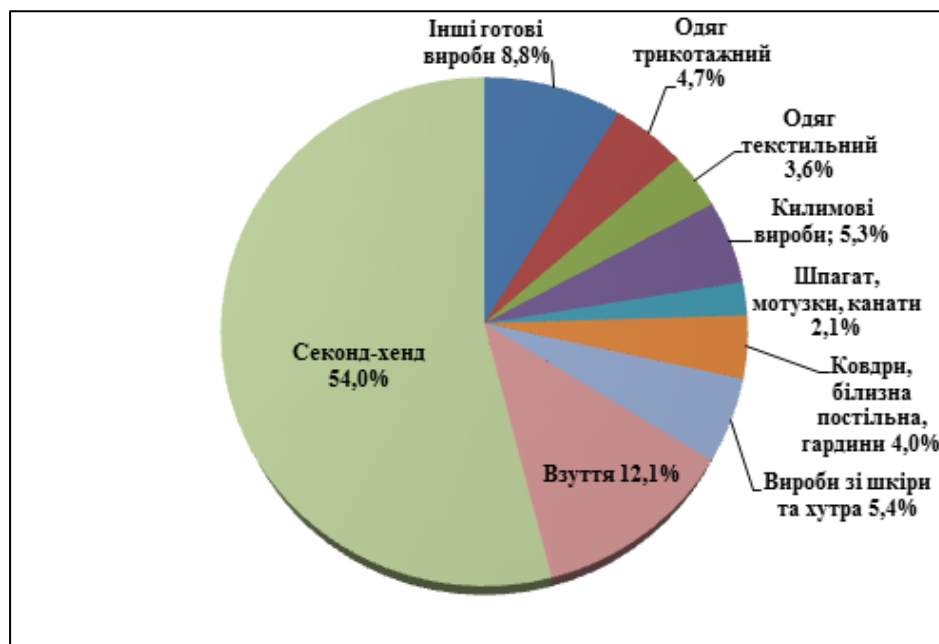

Рисунок 2.5 – Стан внутрішнього ринку легкої промисловості України в 2017 р.

2.3 Аналіз фінансового стану промислових підприємств

Приватне Акціонерне Товариство «Фірма верхнього одягу «Фея» згідно КВЄД-2010 займається наступними видами економічної діяльності: виробництво інших видів верхнього одягу, виготовлених із текстильних тканин, трикотажного полотна, нетканих матеріалів тощо, для чоловіків, жінок і дітей (пальт, костюмів, комплектів, жакетів, суконь штанів, спідниць тощо); пошиття одягу за індивідуальним замовленням; пошиття окремих частин верхнього одягу; роздрібна торгівля одягом; роздрібна торгівля хутряними виробами; роздрібну торгівлю різними аксесуарами (рукавички, краватки, підтяжки); надання в оренду та управління власним або орендованим нерухомим майном; розроблення будівельних проектів для власного використання [71].

Статутний капітал Товариства становить одинадцять мільйонів дев'яťсот сорок шість тисяч дев'яťсот, поділений на сімнадцять тисяч шістдесят сім штук простих іменних акцій номінальною вартістю сімсот гривень кожна [71].

У таблиці 2.2 приведені основні показники діяльності підприємства ПрАТ «ФіВО «Фея» згідно з річною фінансовою звітністю за останні п'ять років, а саме Балансом та Звітом про фінансові результати.

Досліджуваний період був досить складним для ПрАТ «ФіВО «Фея». За останні п'ять років відбулося скорочення майже усіх основних показників діяльності підприємства. Так, у 2017 р. у порівнянні з 2013 р. відбулося зменшення суми: необоротних активів – на 8,82 %, оборотних активів – на 83,46 %, власного капіталу – на 4,73 %, загальних активів підприємства – на 35,10 %, чистого доходу від реалізації – на 82,70 %, амортизації – на 87,40 %. У підприємства взагалі відсутні довгострокові зобов'язання. Позитивним моментом є збільшення чистого прибутку у 2017 р. щодо 2013 р. на 121,75 %.

Таблиця 2.2 – Основні показники діяльності підприємства ПрАТ «ФіВО «Фея»

Показник	Абсолютна величина, тис. грн					Відхилення показника, %				
	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2014/2013 р.	2015/2014 р.	2016/2015 р.	2017/2016 р.	2017/2013 р.
Необоротні активи	17168	16548	16255	15496	15654	-3,61	-1,77	-4,67	1,02	-8,82
Оборотні активи	9331	2009	1696	1691	1543	-78,47	-15,58	-0,29	-8,75	-83,46
Власний капітал	11148	9977	9955	10544	10621	-10,50	-0,22	5,92	0,73	-4,73
Поточні зобов'язання	15351	8580	7996	6643	6576	-44,11	-6,81	-16,92	-1,01	-57,16
Валюта балансу	26499	18557	17951	17187	17197	-29,97	-3,27	-4,26	0,06	-35,10
Чистий дохід від реалізації продукції	25244	3253	2619	4873	4366	-87,11	-19,49	86,06	-10,40	-82,70
Собівартість реалізованої продукції	21774	1302	3	1	0	-94,02	-99,77	-66,67	-100,00	-100,00
Операційні витрати	25289	3935	2687	4325	4301	-84,44	-31,72	60,96	-0,55	-82,99
Валовий прибуток	3470	1951	2616	4872	4366	-43,78	34,09	86,24	-10,39	25,82
Чистий прибуток	-354	-1171	-22	589	77	-230,79	-98,12	+2677,27	-86,93	+121,75
Довгострокові зобов'язання	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Амортизація	1143	663	293	756	144	-41,99	-55,81	158,02	-80,95	-87,40

Хоча слід зауважити, що перші три роки чистим фінансовим результатом діяльності підприємства була значна сума збитку.

Позитивним моментом є скорочення поточних зобов'язань – на 57,16 %. Скорочення за досліджуваний період собівартості реалізованої продукції на 100 % та операційних витрат – на 82,90 % у даному випадку свідчить не про підвищення ефективності діяльності, а про згортання виробництва.

Основні фінансово-економічні показники діяльності підприємства ПрАТ «ФіВО «Фея», приведені у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Коефіцієнти фінансового стану ПрАТ «ФіВО «Фея»

Показник	Рік				
	2013	2014	2015	2016	2017
Рентабельність власного капіталу	-3,18	-11,74	-0,22	5,59	0,72
Коефіцієнт зносу ОЗ	0,32	0,36	0,38	0,40	0,42
Фондоозброєність	107,21	610,59	754,00	815,63	911,04
Продуктивність праці	181,61	141,43	145,50	304,56	311,86
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	4,64	0,82	3,40	7,80	4,33
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	1,64	0,38	0,33	0,73	0,66
Коефіцієнт оборотності виробничих запасів	10,12	1,06	0,00	0,00	0,00

На основі аналізу даних таблиці 2.3 можна зробити наступні висновки. Дане підприємства неефективно використовує власні ресурси, про що свідчить низький рівень рентабельності власного капіталу.

Різке збільшення фондоозброєності та продуктивності праці спричинене не підвищенням інтенсифікації виробництва та придбанням основних фондів, а скороченням чисельності працівників.

Ступінь зносу основних засобів з роками зростає і у 2017 р. сягає 0,42. А це означає, що майже половина виробничих потужностей підприємства є непридатними. За таких умов складно виготовляти високоякісну та конкурентоспроможну продукцію

Динаміка показника оборотності дебіторської заборгованості є нестійкою. Зниження коефіцієнту у 2017 р. свідчить про погіршення платіжної дисципліни клієнтів підприємства.

Негативною є також тенденція динаміки показника оборотності кредиторської заборгованості. У 2017 р. у порівнянні з 2013 р. він зменшився майже на 59,76 %. Це означає, що у підприємства виникають проблеми з погашенням своїх зобов'язань перед кредиторами.

Значення коефіцієнта оборотності виробничих запасів свідчать про згортання виробництва.

У Києві з 1987 р. була введена в експлуатацію швейна фабрика по пошиву чоловічих костюмів, побудована на умовах «під ключ» французькою фірмою «Вестра Юніон», та оснащена високопродуктивним обладнанням західних, в основному німецьких фірм «Durcof», «Union», «Special», «Test», «Maier». Публічне акціонерне товариство швейна фабрика «Воронін» Рішенням Загальних зборів акціонерів від 13.09.2016 р. було змінено тип акціонерного товариства з публічного на приватне, у зв'язку з чим змінено найменування на Приватне акціонерне товариство швейна фабрика «Воронін». Виробнича структура фабрики складається з двох технологічно пов'язаних цехів: підготовчо-розкрійного виробництва, розкрійного та швейного. Крім того на підприємстві діють експериментальний цех, служба технічного контролю, ремонтно-технічна служба, склад готової продукції, пожежно-сторожева охорона. Управління підприємством відбувається апаратом управління в складі: фабрико-управління, бухгалтерії, виробничо-технічного відділу, відділу кадрів, відділу соціальних питань і побуту та служби інформаційно-автоматичних засобів [72].

Предметом діяльності Товариства є пошиття верхнього чоловічого одягу – в основному костюмів та пальто. Основним ринком збуту є внутрішній ринок України. Основним замовником для підприємства є

ПрАТ «Торговий дім «Воронін-Україна», через який продукція фабрики по Україні реалізується в мережі спеціалізованих фірмових магазинів [72].

Аналіз основних фінансових показників стану ПрАТ ШФ «Воронін», приведених у таблиці 2.4, дозволив зробити наступні висновки. За досліджуваний період відбувається значне скорочення суми необоротних активів (-94,72 %), власного капіталу (-72,85 %), загальної суми активів підприємства (-71,45 %), чистого прибутку (-79,82 %), амортизації (-46,55 %), поточних зобов'язань (-27,69 %), довгострокових зобов'язань (-100 %).

Позитивним моментом є підвищення суми оборотних активів (+2,28 %), зростання чистого доходу від реалізації (+12,55 %) та валового прибутку (+19,62 %). За досліджуваний період зросли також собівартість реалізованої продукції (+11,56 %) та операційні витрати (+16,07 %).

Аналіз фінансово-економічних показників діяльності підприємства ПрАТ ШФ «Воронін», приведених у таблиці 2.5, показує, що воно недостатньо ефективно використовує власні ресурси. Так, у 2017 р. рівень рентабельності власного капіталу є досить низьким і становить 1,02 %, що навіть менше ніж у 2013 р. – 1,38 %.

Таблиця 2.5 – Коефіцієнти фінансового стану ПрАТ ШФ «Воронін»

Показник	Рік				
	2013	2014	2015	2016	2017
Рентабельність власного капіталу	1,38	-4,09	0,67	1,07	1,02
Коефіцієнт зносу ОЗ	0,03	0,05	0,07	0,09	0,89
Фондоозброєність	137,38	136,39	138,80	150,57	10,30
Продуктивність праці	107,06	84,14	118,57	139,95	149,94
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	7,45	3,33	3,39	5,23	10,75
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	5,52	2,34	2,62	7,92	8,59
Коефіцієнт оборотності виробничих запасів	0,00	4,27	4,79	4,74	5,71

Таблиця 2.4 – Основні показники діяльності підприємства ПрАТ ШФ «Воронін»

Показник	Абсолютна величина, тис. грн					Відхилення показника, %				
	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2014/ 2013 р.	2015/2014 р.	2016/2015 р.	2017/2016 р.	2017/2013 р.
Необоротні активи	55848	55019	54045	52883	2951	-1,48	-1,77	-2,15	-94,42	-94,72
Оборотні активи	17623	22854	27119	17867	18024	29,68	18,66	-34,12	0,88	2,28
Власний капітал	57258	55008	55318	55918	15547	-3,93	0,56	1,08	-72,20	-72,85
Поточні зобов'язання	7507	13818	16829	5935	5428	84,07	21,79	-64,73	-8,54	-27,69
Валюта балансу	73471	77873	81164	70750	20975	5,99	4,23	-12,83	-70,35	-71,45
Чистий дохід від реалізації продукції	41431	32393	44107	47023	46632	-21,81	36,16	6,61	-0,83	12,55
Собівартість реалізованої продукції	36303	30308	38342	39372	40498	-16,51	26,51	2,69	2,86	11,56
Операційні витрати	42598	36518	45804	46446	49443	-14,27	25,43	1,40	6,45	16,07
Валовий прибуток	5128	2085	5765	7651	6134	-59,34	176,50	32,71	-19,83	19,62
Чистий прибуток	788	-2250	368	600	159	-385,53	+116,36	63,04	-73,50	-79,82
Довгострокові зобов'язання	8706	9047	9017	8897	0	3,92	-0,33	-1,33	-100,00	-100,00
Амортизація	1160	1215	1265	1290	620	4,74	4,12	1,98	-51,94	-46,55

Виробничі потужності підприємства знаходяться у незадовільному стані. Коефіцієнт зносу основних засобів для ПрАТ ШФ «Воронін» у 2017 р. є зависоким і становить 0,89. Хоча у попередні роки він був мінімальним. Різко знизився також показник фондоозброєності. Якщо у 2016 р. він складав 139,95 тис. грн на одного працівника, то у 2017 р. – 10,30 тис. грн на працівника.

Позитивною є динаміка коефіцієнта дебіторської заборгованості. Незважаючи на спад у 2014 р., у наступні роки його значення зростає. Це є свідченням правильності організації політики взаємодії з дебіторами підприємства, підвищення їх платіжної дисципліни.

Зростання показника оборотності кредиторської заборгованості, особливо за останні два роки, свідчить про підвищення виплати кредиторської заборгованості та спроможності відповідати за своїми зобов'язаннями.

Зростання значення коефіцієнта оборотності виробничих запасів свідчить про підвищення ефективності управління запасами підприємства щодо забезпечення безперебійності виробництва.

Швейна фабрика у Чернігові створена у 1920 р. на базі артілі «Промголка», що індивідуально шила взуття та одяг. У 1929 р. виробництво розділилося і виникло нове підприємство «Індпошив», що виконувало не лише індивідуальні замовлення, а й шило одяг для масового споживача. Під час Великої Вітчизняної війни підприємство не працювало, після визволення міста фабрика відродила своє виробництво. З розвитком легкої промисловості на чернігівській швейній фабриці оновлювалося виробництво, змінювався асортимент продукції. У грудні 1968 р. побудовано нове приміщення фабрики, де під одним дахом розмістилися виробничі цехи, допоміжні служби та адміністративний апарат. На сьогоднішній день фабрика «Елегант» працює в одну 8-ми часову робочу зміну. Чисельність працюючих на фабриці – 510 чол., більшість з них – жінки – 93 %. Станом на

сьогодні Чернігівська швейна фабрика «Елегант» – це високоефективне швейне виробництво з сучасними технологіями, обладнанням, з великим різноманітним асортиментом виробів [73].

Підприємство безпосередньо виробляє: білизна постільна інша, бавовняна; пальта, на півпальта, накидки і т. ін. жіночі та дівчачі з тканини з вовни чи тонкого волоса тварин; жакети та блейзери жіночі та дівчачі бавовняні; брюки та бриджі жіночі та дівчачі з вельвету; брюки та бриджі жіночі та дівчачі з джинсової тканини; брюки та бриджі жіночі та дівчачі з тканини з синтетичних волокон; одяг жіночий та дівчачий інший, костюми спортивні бавовняні; одяг жіночий та дівчачий інший, костюми спортивні з тканини з хімічних волокон [74].

Основні фінансові показники стану ПрАТ «ЧШФ «Елегант» приведено в таблиці 2.6. За досліджуваний період відбувається зростання усіх фінансових показників стану досліджуваного підприємства.

Так, у 2017 р. щодо 2013 р. спостерігається збільшення суми: необоротних активів – на 501,30 %, оборотних активів – на 159,74 %, власного капіталу – на 344,44 %, поточних зобов'язань – на 42,97 %, загальної суми активів підприємства – на 269,16 %, чистого доходу від реалізації продукції – на 116,20 %, валового прибутку – на 66,83 %, чистого прибутку – на 86,09 %, амортизації – на 228,01 %. Зростання собівартості реалізованої продукції та операційних витрат відбувається швидшими темпами, аніж зростання показника чистого прибутку, і у 2017 р. становить 132,36 % та 104,89 % відповідно. Довгострокових зобов'язань у підприємства не має.

Показники фінансового стану ПрАТ «ЧШФ «Елегант» приведені в таблиці 2.7.

Як бачимо, за досліджуваний період зросли значення усіх аналізованих показників.

Таблиця 2.6 – Основні показники діяльності підприємства ПрАТ «ЧШФ «Елегант»

Показник	Абсолютна величина, тис. грн					Відхилення показника, %				
	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2014/ 2013 р.	2015/2014 р.	2016/2015 р.	2017/2016 р.	2017/2014 р.
Необоротні активи	2242	2920	4535	7231	17558	30,24	55,31	59,45	142,82	501,30
Оборотні активи	3005	6195	17366	21866	16091	106,16	180,32	25,91	-26,41	159,74
Власний капітал	4374	6839	15961	24926	30395	56,36	133,38	56,17	21,94	344,44
Поточні зобов'язання	873	2276	5940	4171	3254	160,71	160,98	-29,78	-21,99	42,97
Валюта балансу	5247	9115	21901	29097	33649	73,72	140,27	32,86	15,64	269,16
Чистий дохід від реалізації продукції	18330	28156	59789	66916	60872	53,61	112,35	11,92	-9,03	116,20
Собівартість реалізованої продукції	15980	21209	43247	49033	49282	32,72	103,91	13,38	0,51	132,36
Операційні витрати	19634	28859	48706	57790	59130	46,98	68,77	18,65	2,32	104,89
Валовий прибуток	2350	6947	16542	17883	11590	195,62	138,12	8,11	-35,19	66,83
Чистий прибуток	-773	2465	9122	8965	4587	-418,89	270,06	-1,72	-48,83	86,09
Довгострокові зобов'язання	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Амортизація	618	714	919	1452	2342	15,53	28,71	58,00	61,29	228,01

Таблиця 2.7 – Коефіцієнти фінансового стану ПрАТ «ЧШФ «Елегант»

Показник	Рік				
	2013	2014	2015	2016	2017
Рентабельність власного капіталу	-17,67	36,04	57,15	35,97	15,09
Коефіцієнт зносу ОЗ	0,74	0,75	0,70	0,62	0,46
Фондоозброєність	4,30	4,67	6,34	10,72	24,88
Продуктивність праці	33,33	52,83	109,70	130,70	121,74
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	12,71	17,54	21,37	12,01	11,73
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	21,00	12,37	10,07	16,04	18,71
Коефіцієнт оборотності виробничих запасів	103,43	66,49	93,10	102,15	98,66

Так, у 2017 р. щодо 2013 р. відбулося збільшення суми: необоротних активів – на 501,30 %, оборотних активів – на 159,74 %, власного капіталу – на 344,44 %, поточних зобов'язань – на 42,97 %, загальної суми активів – на 269,16 %, чистого доходу від реалізації продукції – на 116,20 %, амортизації – на 228,01 %, валового прибутку – на 66,83 %, чистого прибутку – на 86,09 %. Зростання показників собівартості реалізованої продукції та загальної суми операційних витрат відбувається швидшими темпами, аніж зростання чистого фінансового результату діяльності підприємства: на 132,36 % та 104,89 % за досліджуваний період відповідно.

Довгострокових зобов'язань у підприємства не має.

Аналіз фінансово-економічних показників діяльності підприємства ПрАТ «ЧШФ «Елегант» дозволив зробити наступні висновки. Хоча рівень рентабельності власного капіталу у даного підприємства є найбільшим з-поміж досліджуваних, він тяжіє до зниження. У 2017 р. щодо 2016 р. спостерігається спад цього показника на 58,05 %.

Показник рівня зносу основних засобів у ПрАТ «ЧШФ «Елегант» є досить високим, і у 2017 р. становить 0,46. Однак у попередні роки він був значно вищим – у 2014 р. 75 % виробничих потужностей знаходилося у не придатному стані.

Зниження значень показника зносу основних засобів відбувається з одночасним збільшенням значень показника фондоозброєності. Це свідчить про те, що підприємство здійснило придбання та модернізацію основних виробничих фондів.

Аналіз динаміки значень коефіцієнтів оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості дозволив виявити негативні тенденції у діяльності підприємства. З роками відбувається зниження їх значень. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості знизився у 2017 р. щодо 2014 р. на 33,12 %, щодо 2015 р. – на 7,86 %. Коефіцієнт кредиторської заборгованості знизився у 2017 р. щодо 2013 р. на 10,90 %.

Перевищення значень коефіцієнта кредиторської заборгованості значень коефіцієнта дебіторської заборгованості у 2013 р. та 2016-2017 рр. є наслідком прорахунків підприємства щодо організації політики взаємодії з покупцями-боржниками та погіршення платіжної дисципліни товариства у відносинах з кредиторами. Відбувається порушення узгодженості між вхідними та вихідними грошовими потоками.

3 НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ВИБОРУ ІНВЕСТИЦІЙНО ПРИВАБЛИВОГО ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Вибір моделі оцінки інвестиційної привабливості підприємств

Для визначення інвестиційної привабливості досліджуваних підприємств легкої промисловості було обрано модель запропоновану в роботі [75]. Її суть полягає у розрахунку інтегрального показника інвестиційної привабливості, який є функцією від часткових оціночних фінансових показників. Дана модель має ряд переваг перед іншими наявними моделями, оскільки відповідає такому ряду ключових умов:

- розрахунок часткових фінансових оціночних показників здійснюється на основі відкритої та загальнодоступної офіційної статистичної інформації – річної фінансової звітності досліджуваних підприємств;

- використання методу експертних оцінок для визначення рівня значущості впливу часткових оціночних фінансових показників на рівень інтегрального показника моделі визначення інвестиційної привабливості досліджуваних підприємств;

- використання науково обгрунтованої, обмеженої кількості часткових фінансових оціночних показників, на основі яких синтезовано економіко-математичну модель оцінки інвестиційної привабливості підприємства, що дозволяє зменшити громіздкість розрахунків без зниження надійності та точності отриманих результатів;

- здійснення рейтингової оцінки досліджуваних підприємств легкої промисловості за критерієм рівня їх інвестиційної привабливості, що покращує легкість сприйняття та наочність відображення отриманих результатів проведених розрахунків, забезпечує важливу для потенційних

інвесторів можливість порівняння результатів оцінки, визначення їх динаміки за ряд років.

Відповідно до обраної моделі розраховується інтегральний показник інвестиційної привабливості промислового підприємства, який слугуватиме також його рейтинговою оцінкою, за наступною формулою:

$$R_j = \sqrt{K_1(X'_{1j})^2 + \dots + K_i(X'_{ij})^2 + \dots + K_n(X'_{nj})^2} \rightarrow \max, \quad (3.1)$$

де R_j – інтегральний показник інвестиційної привабливості j -го підприємства;

X'_{ij} – значення стандартизованого i -го часткового фінансового оціночного показника j -го підприємства, $i = \overline{1, n}$, $j = \overline{1, m}$;

n – кількість часткових оціночних фінансових показників інвестиційної привабливості підприємства, $n = \overline{1, 9}$;

m – кількість досліджуваних промислових підприємств, $m = \overline{1, 3}$;

K_i – ваговий коефіцієнт i -го часткового оціночного фінансового показника.

Відповідно до методичних рекомендацій, приведених у роботі [75], кількість часткових оціночних фінансових показників моделі визначення інвестиційної привабливості досліджуваних підприємств сягає дев'яти, і включає:

- коефіцієнт загальної ліквідності;
- коефіцієнт автономії;
- коефіцієнт оборотності власного капіталу;
- коефіцієнт фондоддачі;
- рентабельність активів;
- чиста рентабельність продажів;
- коефіцієнт рамбурсності;

- коефіцієнт залежності;
- рентабельність продукції (валова рентабельність продажів).

Даний перелік показників дозволяє охопити основні сфери діяльності підприємства, визначити рівень його розвитку та головні проблеми функціонування – так звані «вузькі місця». Він включає показники ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості та залежності, ділової активності.

Економічний зміст та нормативне значення кожного з вищеперерахованих часткових оціночних фінансових показників обраної економіко-математичної моделі визначення інвестиційної привабливості промислових підприємств, разом із зазначенням експертної оцінки значущості їх рівнів впливу на формування значення інтегрального показника R_j , наведено у таблиці 3.1 [75].

Як бачимо, найбільший рівень значущості впливу на загальний рівень інвестиційної привабливості підприємства має показник чистої рентабельності продажів ($K_1=0,17$). Наступними за важливістю є показники рентабельності активів ($K_2=0,15$), валової рентабельності продажів ($K_3=0,14$), коефіцієнт фондівдачі ($K_4=0,12$), коефіцієнт оборотності власного капіталу ($K_5=0,11$). Найменший вплив на формування значення показника R_j мають коефіцієнт загальної ліквідності ($K_6=0,09$), коефіцієнт автономії ($K_7=0,08$), коефіцієнт залежності ($K_8=0,08$), коефіцієнт рамбурсності ($K_9=0,06$).

Коефіцієнт чистої рентабельності продажів розраховується за формулою:

$$X_1 = \frac{\text{ЧП}}{\text{ЧД}}, \quad (3.2)$$

де X_1 – показник чистої рентабельності продажів;

ЧП – чистий прибуток підприємства, тис. грн;

ЧД – чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.

Таблиця 3.1 – Економічний зміст, нормативне значення та рівень значущості часткових показників обраної моделі

№	Частковий фінансовий показник	Економічний зміст показника	Нормативне значення показника	Рівень значущості показника
1	Чиста рентабельність продажів	Ефективність (прибутковість) збуту	зростання	0,17
2	Рентабельність активів	Ефективність інвестицій у власний розвиток	зростання	0,15
3	Валова рентабельність продажів	Ефективність виробленої продукції	зростання	0,14
4	Фондовіддача	Обсяг реалізації продукції на 1 грн необоротних (необігових) активів	зростання	0,12
5	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Оборотність власного капіталу	зростання	0,11
6	Коефіцієнт загальної ліквідності	Здатність підприємства розрахуватися із заборгованістю в майбутньому	$\geq 2,0$	0,09
7	Коефіцієнт автономії	Незалежність від зовнішніх джерел фінансування	$\geq 0,5$	0,08
8	Коефіцієнт залежності	Величина позикових засобів, що припадають на кожну гривню власних засобів, вкладених в активи	$\leq 1,0$	0,08
9	Коефіцієнт рамбурності	Характеристика частини виручки від реалізації, що вилучається на відшкодування поточної кредиторської заборгованості	зниження	0,06
Усього		–	–	1,00

Коефіцієнт чистої рентабельності продажів – це коефіцієнт прибутковості, який вказує на обсяг чистого прибутку (виручки підприємства, за вирахуванням операційних витрат, відсотків, податків та іншого), який генерує кожна гривня продажів. Значення вказує на частку виручки, яка залишається після вирахування всіх витрат за поточний період. Також дозволяє приблизно спрогнозувати, на скільки зросте чистий прибуток компанії при підвищенні рівня збуту на гривню [76].

Коефіцієнт рентабельності активів розраховується за формулою:

$$X_2 = \frac{\text{ЧП}}{A}, \quad (3.3)$$

де X_2 – коефіцієнт рентабельності активів;

A – середньорічна вартість активів підприємства, тис. грн;

Показує ефективність використання активів підприємства для генерації прибутку. Чим вищий показник, тим більш ефективним є весь процес управління, адже показник рентабельності активів формується під впливом усієї діяльності підприємства [76].

Показник валової рентабельності продажів розраховується за формулою:

$$X_3 = \frac{\text{ВП}}{\text{ЧД}}, \quad (3.4)$$

де X_3 – показник валової рентабельності продажів;

ВП – валовий прибуток підприємства, тис. грн.

Коефіцієнт фондівдачі розраховується за формулою:

$$X_4 = \frac{\text{ЧД}}{\overline{\text{ОЗ}}}, \quad (3.5)$$

де X_4 – коефіцієнт фондівдачі;

$\overline{\text{ОЗ}}$ – середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.

Коефіцієнт фондівдачі – це показник ділової активності підприємства, який демонструє ефективність використання основних засобів. Значення вказує на те, скільки продукції вироблено та скільки надано послуг на кожну гривню фінансових ресурсів вкладену в основні засоби. Застосовуючи цей індикатор можна зрозуміти ефективність використання основних засобів підприємства.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу розраховується за формулою:

$$X_5 = \frac{ЧД}{\overline{ВК}}, \quad (3.6)$$

де X_5 – коефіцієнт оборотності власного капіталу;

$\overline{ВК}$ – середньорічна вартість власного капіталу підприємства, тис. грн.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу – це показник ділової активності, який демонструє ефективність управління власним капіталом. Високе значення показника свідчить про ефективне використання капіталу власників. Значення коефіцієнта вказує на те, скільки товарів та послуг було продано на кожну гривню залучених від власників коштів. Показник доцільно розглядати в динаміці, а також порівняти зі значеннями конкурентів в галузі. Підвищення коефіцієнту протягом періоду дослідження говорить про постійну оптимізацію роботи підприємства в цій сфері [76].

Коефіцієнт загальної ліквідності розраховується за формулою:

$$X_6 = \frac{ОА}{КЗ}, \quad (3.7)$$

де X_6 – коефіцієнт загальної ліквідності;

ОА – вартість оборотних активів підприємства, тис. грн;

КЗ – сума короткострокових зобов'язань підприємства, тис. грн.

Коефіцієнт загальної ліквідності показує співвідношення оборотних активів та поточних зобов'язань. Це індикатор здатності підприємства відповідати за поточними зобов'язаннями за допомогою оборотних активів. Він демонструє скільки в підприємства є гривень оборотних коштів на кожну гривню поточних зобов'язань. Показник нижче нормативного свідчить про проблемний стан платоспроможності, адже оборотних активів недостатньо для того, щоб відповісти за поточними зобов'язаннями. Крім того проблеми з

платоспроможністю ведуть до збільшення вартості позикових коштів і, як результат, до прямих фінансових втрат. Для кредиторів чим вищий показник тим краще, для власників – вище нормативного є ознакою неефективної структури активів [76].

Коефіцієнт автономії розраховується за формулою:

$$X_7 = \frac{BK}{\Pi}, \quad (3.8)$$

де X_7 – коефіцієнт автономії, тис. грн;

Π – сума пасивів підприємства, тис. грн.

Коефіцієнт автономії є одним із найбільш важливих коефіцієнтів фінансової стійкості. Значення показника говорить про те, яку частину своїх активів підприємство здатне профінансувати за рахунок власних фінансових ресурсів. Цей показник важливий як для власників, так і для кредиторів підприємства. Низьке значення буде сигналізувати про високий рівень ризиків і низьку стійкість в середньостроковій перспективі [76].

Коефіцієнт залежності розраховується за формулою:

$$X_8 = \frac{ДЗ+КЗ}{BK}, \quad (3.9)$$

де X_8 – коефіцієнт залежності;

$ДЗ$ – сума довгострокових зобов'язань підприємства, тис. грн.

Коефіцієнт залежності є індикатором фінансової стійкості, який говорить про здатність підприємства відповідати за своїми зобов'язаннями в середньо- і довгостроковій перспективі. Значення показника вказує на те, скільки гривень власного капіталу припадає на кожен гривню зобов'язань підприємства. Низьке значення показника необов'язково означає високий ризик банкрутства, зниження обсягу продажів може привести до зміни додатної суми чистого грошового потоку на від'ємний. В таких умовах

низьке значення коефіцієнта буде говорити про можливість швидкого банкрутства, в той час як підприємства з нормативним значенням і високою часткою власного капіталу можуть продовжувати роботу. З огляду на це, низьке значення не говорить про швидке банкрутство, але вказує на наявність фінансових ризиків в довгостроковій перспективі. Високе значення показника може вказувати на неповне використання потенціалу підприємства [76].

Коефіцієнт рамбурсності розраховується за формулою:

$$X_9 = \frac{ЧД}{КЗ}, \quad (3.10)$$

де X_9 – коефіцієнт рамбурсності.

Коефіцієнт рамбурсності показує, яка частина виручки від реалізації продукції підприємства виплачується на відшкодування його поточних зобов'язань та забезпечень.

З-поміж обраних дев'яти оціночних фінансових показників два є дестимуляторами, а саме коефіцієнт залежності X_8 та коефіцієнт рамбурсності X_9 . Чим вищими є їх значення, тим меншою є інвестиційна привабливість досліджуваних підприємств, і навпаки. Інші сім показників є стимуляторами.

Для розрахунку інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємства R_j потрібно провести стандартизацію значень часткових оціночних показників моделі X_1 - X_9 . Стандартизація здійснюється за формулою:

$$X'_{ij} = \frac{X_{ij}}{\bar{X}_{ij}}, \quad (3.10)$$

де \bar{X}_{ij} – середнє значення і-го часткового оціночного показника j-го підприємства.

Середні значення часткових оціночних показників розраховуються за формулою:

$$\bar{X}_{ij} = \frac{\sum_{i=1}^9 X_{ij}}{9}. \quad (3.11)$$

Отже, враховуючи формули (3.1)-(3.11), економіко-математична модель визначення рівня інвестиційної привабливості промислових підприємств має вигляд:

$$\begin{aligned} R_j = & ((X'_{1j} \times 0,17)^{\frac{1}{2}})^2 + ((X'_{2j} \times 0,15)^{\frac{1}{2}})^2 + ((X'_{3j} \times 0,14)^{\frac{1}{2}})^2 + ((X'_{4j} \times \\ & \times 0,12)^{\frac{1}{2}})^2 + ((X'_{5j} \times 0,11)^{\frac{1}{2}})^2 + ((X'_{6j} \times 0,09)^{\frac{1}{2}})^2 + ((X'_{7j} \times 0,08)^{\frac{1}{2}})^2 + \\ & + ((X'_{8j} \times 0,08)^{\frac{1}{2}})^2 + ((X'_{2j} \times 0,06)^{\frac{1}{2}})^2 \rightarrow \max. \end{aligned} \quad (3.12)$$

Значення отриманого розрахункового показника R_j інтерпретується наступним чином: чим більшим є значення R_j , тим більш інвестиційно-привабливим є досліджуване підприємство, і навпаки.

3.2 Розрахунок інвестиційної привабливості підприємств

У якості фактологічної бази дослідження було обрано три підприємства легкої промисловості які розташовані у різних областях України, економічна характеристика яких приведена у підрозділі 2.2.

На основі даних, приведених у таблиці 2.1 та з використанням формул (3.2)-(3.10), для ПрАТ «ФіВО «Фея» було розраховано значення часткових оціночних показників за період з 2013 по 2017 рр. Результати розрахунків приведено у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Значення часткових оціночних показників ПрАТ «ФіВО «Фея»

Позначення показника	Назва показника	Рік				
		2013	2014	2015	2016	2017
X ₁	Чиста рентабельність продажів	-0,01	-0,36	-0,01	0,12	0,02
X ₂	Рентабельність активів	-0,04	-0,58	-0,01	0,35	0,05
X ₃	Валова рентабельність продажів	0,14	0,60	1,00	1,00	1,00
X ₄	Фондовіддача	1,69	0,23	0,19	0,37	0,34
X ₅	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,75	0,31	0,26	0,48	0,41
X ₆	Коефіцієнт загальної ліквідності	0,61	0,23	0,21	0,25	0,23
X ₇	Коефіцієнт автономії	0,42	0,54	0,55	0,61	0,62
X ₈	Коефіцієнт залежності	1,38	0,86	0,80	0,63	0,62
X ₉	Коефіцієнт рамбурсності	1,64	0,38	0,33	0,73	0,66

Як бачимо, протягом 2013-2015 рр. виробнича та збутова діяльності ПрАТ «ФіВО «Фея», а також політика управління активами підприємства були неефективними, про що свідчать від'ємні значення показників X₁-X₃. Хоча у 2016 р. ситуація дещо покращилася, у 2017 р. знову відбулося зниження значень досліджуваних показників.

Негативними є тенденції щодо зменшення за досліджуваний період значень коефіцієнтів фондовіддачі та оборотності власного капіталу на 79,88 % та 45,33 % відповідно, що є свідченням зниження ефективності використання основних виробничих фондів підприємства та власного капіталу акціонерів.

Значення коефіцієнта загальної ліквідності протягом 2013-2017 рр. є низьким та меншим за нормативне значення. У 2017 р. ПрАТ «ФіВО «Фея» негайно могло відповісти лише за 23 % власних поточних зобовязань.

Позитивними є тенденції динаміки показників автономії та фінансової залежності. З плином часу вони сягають нормативних значень та тяжіють до збільшення (зменшення).

Значення коефіцієнта рамбурсності перевищувало нормативне значення лише у 2013 р. У наступні роки відбулася його нормалізація, хоча спостерігається тенденція до збільшення значень показника.

Динаміку значень показників, приведених у таблиці 3.2 наочно зображено на рисунку 3.1.

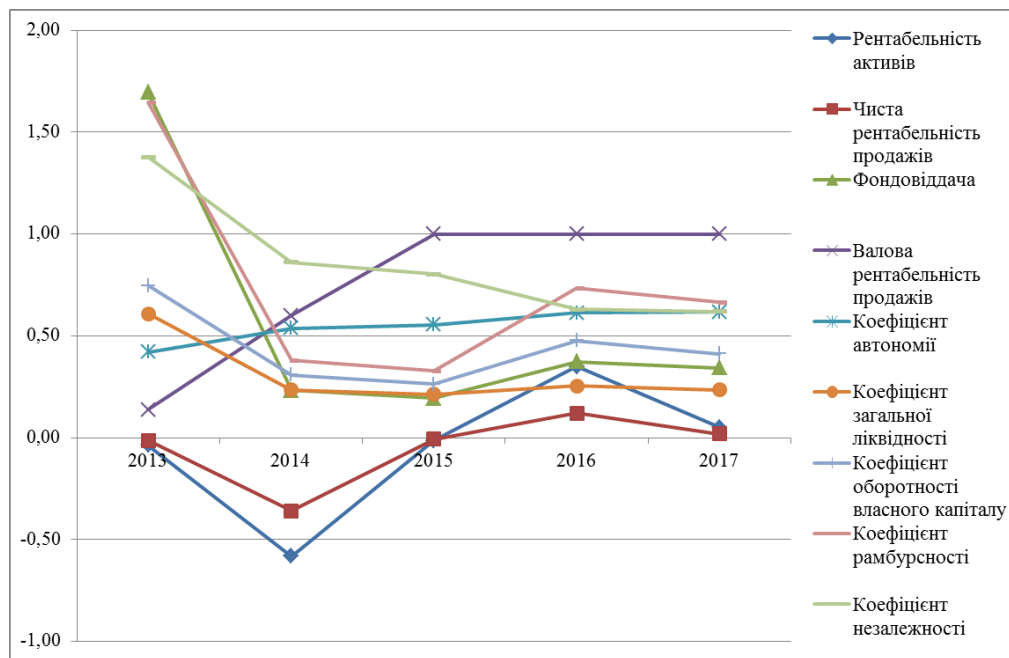

Рисунок 3.1 – Динаміка значень часткових оціночних показників ПрАТ «ФіВО «Фея»

Стандартизовані значення часткових оціночних показників ПрАТ «ФіВО «Фея», розраховані на основі даних таблиці 3.2 та формули (3.10), приведено у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 – Стандартизовані значення часткових оціночних показників ПрАТ «ФіВО «Фея»

Позначення показника	Рік				
	2013	2014	2015	2016	2017
X'_{11}	-0,02	-1,47	-0,02	0,24	0,04
X'_{21}	-0,05	-2,38	-0,04	0,69	0,11
X'_{31}	0,19	2,45	2,70	1,98	2,27
X'_{41}	2,32	0,94	0,52	0,74	0,78
X'_{51}	1,02	1,26	0,71	0,94	0,94
X'_{61}	0,83	0,95	0,57	0,50	0,53
X'_{71}	0,58	2,19	1,50	1,21	1,40
X'_{81}	1,88	3,51	2,17	1,25	1,41
X'_{91}	2,25	1,55	0,89	1,45	1,51

На основі даних, приведених у таблиці 2.3 та з використанням формул (3.2)-(3.10), для ПрАТ ШФ «Воронін» було розраховано значення часткових оціночних показників за період з 2013 по 2017 рр. Результати розрахунків приведено у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Значення часткових оціночних показників ПрАТ ШФ «Воронін»

Позначення показника	Назва показника	Рік				
		2013	2014	2015	2016	2017
X_1	Чиста рентабельність продажів	0,02	-0,07	0,01	0,01	0,00
X_2	Рентабельність активів	0,04	-0,10	0,01	0,03	0,01
X_3	Валова рентабельність продажів	0,12	0,06	0,13	0,16	0,13
X_4	Фондовіддача	0,78	0,62	0,85	0,93	14,56
X_5	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1,21	0,58	0,80	0,85	1,31
X_6	Коефіцієнт загальної ліквідності	2,35	1,65	1,61	3,01	3,32
X_7	Коефіцієнт автономії	0,78	0,71	0,68	0,79	0,74
X_8	Коефіцієнт залежності	0,28	0,42	0,47	0,27	0,35
X_9	Коефіцієнт рамбурсності	5,52	2,34	2,62	7,92	8,59

Як бачимо, ПрАТ ШФ «Воронін» також має низьку ефективність використання активів.

У 2017 р. показник валової рентабельності продажів знизився щодо 2016 р. на 18,75 %. та становить 13 %.

Чиста рентабельність продажів у 2017 р. для ПрАТ ШФ «Воронін» настільки низька, що може бути прирівняна до нуля. У попередні роки значення показника також було не високим.

Позитивним моментом є підвищення значень показника фондovіддачі, що свідчить про підвищення ефективності використання виробничих потужностей підприємства.

Значення коефіцієнта автономії знаходиться у межах нормативного значення протягом усього досліджуваного періоду, що свідчить про забезпеченість підприємства власними коштами.

Хоча коефіцієнт оборотності власного капіталу у 2014 р. стрімко знизився, підприємству вдалося підвищити ефективність використання коштів власників, і протягом наступних років спостерігається підвищення значень показника. У 2017 р. коефіцієнт оборотності власного капіталу на 8,26 % більше ніж у 2013 р., та на 54,11 % більше ніж у 2016 р.

Високі значення коефіцієнта покриття протягом двох останніх років свідчать про платоспроможність та ліквідність підприємства.

Значення коефіцієнтів автономії та залежності за досліджуваний період для ПрАТ ШФ «Воронін» не перетинали допустимих меж нормативних значень, що означає забезпеченість власними коштами та низьку залежність від позик.

Високі значення коефіцієнта рамбурсності свідчать про те, що досить висока частка чистого доходу від реалізації продукції підприємства іде на виплату його поточної кредиторської заборгованості, що є негативним моментом.

Динаміка значень показників приведених у таблиці 3.4 наочно зображено на рисунку 3.2.

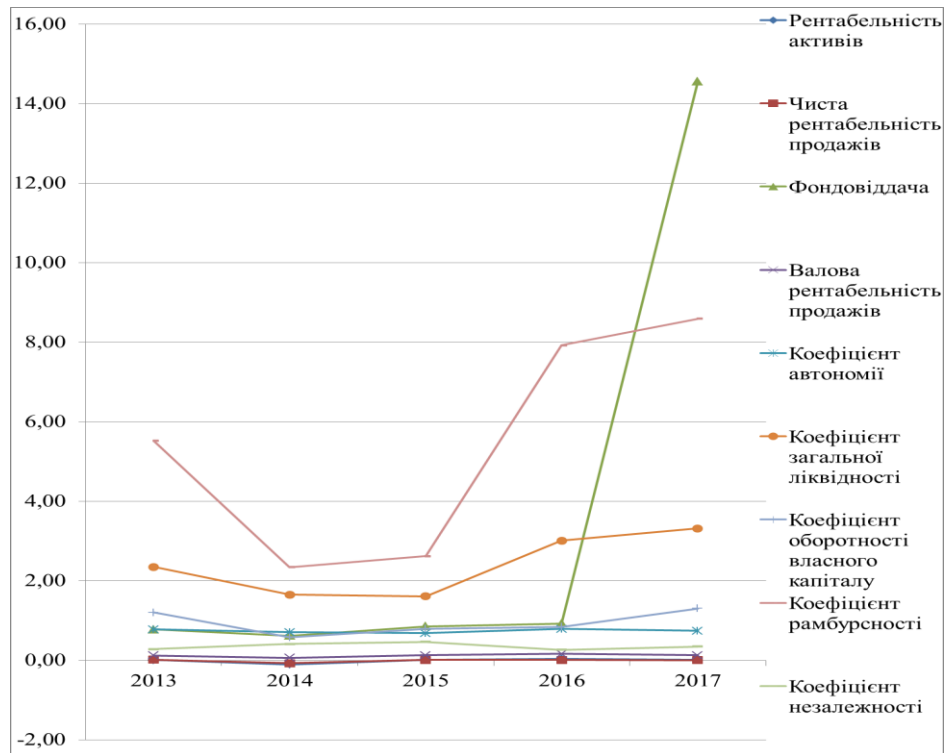

Рисунок 3.2 – Динаміка значень часткових оціночних показників ПрАТ ШФ «Воронін»

Стандартизовані значення часткових оціночних показників ПрАТ ШФ «Воронін», розраховані на основі даних таблиці 3.4 та формули (3.10), приведено у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5 – Стандартизовані значення часткових оціночних показників ПрАТ ШФ «Воронін»

Позначення показника	Рік				
	2013	2014	2015	2016	2017
X'_{12}	0,02	-0,10	0,01	0,01	0,00
X'_{22}	0,01	-0,14	0,02	0,02	0,00
X'_{32}	0,10	0,09	0,16	0,10	0,04
X'_{42}	0,63	0,89	1,07	0,60	4,52
X'_{52}	0,98	0,84	1,00	0,54	0,40
X'_{62}	1,91	2,40	2,02	1,94	1,03
X'_{72}	0,63	1,02	0,85	0,51	0,23
X'_{82}	0,23	0,60	0,59	0,17	0,11
X'_{92}	4,47	3,40	3,28	5,10	2,67

На основі даних, приведених у таблиці 2.5 та з використанням формул (3.2)-(3.10), для ПрАТ «ЧШФ «Елегант» було розраховано значення часткових оціночних показників за період з 2013 по 2017 рр. Результати розрахунків приведено у таблиці 3.6.

Таблиця 3.6 – Значення часткових оціночних показників ПрАТ «ЧШФ «Елегант»

Позначення показника	Назва показника	Рік				
		2013	2014	2015	2016	2017
X ₁	Чиста рентабельність продажів	-0,04	0,09	0,15	0,13	0,08
X ₂	Рентабельність активів	-0,26	0,40	0,53	0,41	0,29
X ₃	Валова рентабельність продажів	0,13	0,25	0,28	0,27	0,19
X ₄	Фондовіддача	7,74	11,31	17,30	12,19	4,89
X ₅	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	3,85	5,02	5,24	3,27	2,20
X ₆	Коефіцієнт загальної ліквідності	3,44	2,72	2,92	5,24	4,94
X ₇	Коефіцієнт автономії	0,83	0,75	0,73	0,86	0,90
X ₈	Коефіцієнт залежності	0,20	0,33	0,37	0,17	0,11
X ₉	Коефіцієнт рамбурсності	21,00	12,37	10,07	16,04	18,71

Як бачимо, з роками відбувається спад ефективності виробничої та збутової діяльності ПрАТ «ЧШФ «Елегант». Найнижчим є значення показника чистої рентабельності продажів. Хоча показники рентабельності активів та валової рентабельності продажів у 2017 р. є значними, вони відчутно нижчі ніж у 2015 р. Відбувся спад їх значень на 45,28 % та 31,14 % відповідно.

З роками спостерігається також значне зниження ефективності використання виробничих потужностей підприємства. У 2017 р. фондівіддача на 59,89 % нижча за значення 2016 р.

Негативною є також тенденція до сповільнення оборотності власного капіталу, що свідчить про зниження ефективності його використання. Якщо до 2015 р. спостерігалось підвищення значень даного показника, то у

наступні роки відбувся спад на 37,59 % та 32,72 % по відношенню до попереднього року відповідно.

Значення коефіцієнта загальної ліквідності за досліджуваний період не опускалося нижче нормативного значення. У 2016-2017 рр. коефіцієнт покриття є занадто високим, що є більше негативним моментом, оскільки свідчить про неефективну структуру активів та можливі втрачені вигоди від вкладень вільних обігових коштів у перспективні напрямки розвитку досліджуваного підприємства.

ПрАТ «ЧШФ «Елегант» характеризується високими значеннями коефіцієнта автономії та низькими значеннями показника фінансової залежності, що свідчить про достатню забезпеченість власними коштами. За досліджуваний період значення цих індикаторів фінансової стійкості не виходили за нормативно допустимі межі.

Високі значення коефіцієнта рамбурсності показують, що досить значна частина виручки від реалізації продукції ПрАТ «ЧШФ «Елегант» іде на виплату поточної кредиторської заборгованості підприємства.

Динаміка значень показників приведених у таблиці 3.6 наочно зображено на рисунку 3.3.

Стандартизовані значення часткових оціночних показників ПрАТ «ЧШФ «Елегант», розраховані на основі даних таблиці 3.6 та формули (3.10), приведено у таблиці 3.7.

Отже, є усі розрахункові дані, потрібні для визначення рівнів інвестиційної привабливості промислових підприємств за ряд років із подальшим проведенням їх рейтингової оцінки.

На основі розрахункових даних, приведених у таблицях 3.3, 3.5 та 3.7, з використанням формули (3.12) було розраховано значення інтегральних показників інвестиційної привабливості підприємств легкої промисловості. Результати розрахунку показника R_j приведено в таблиці 3.8.

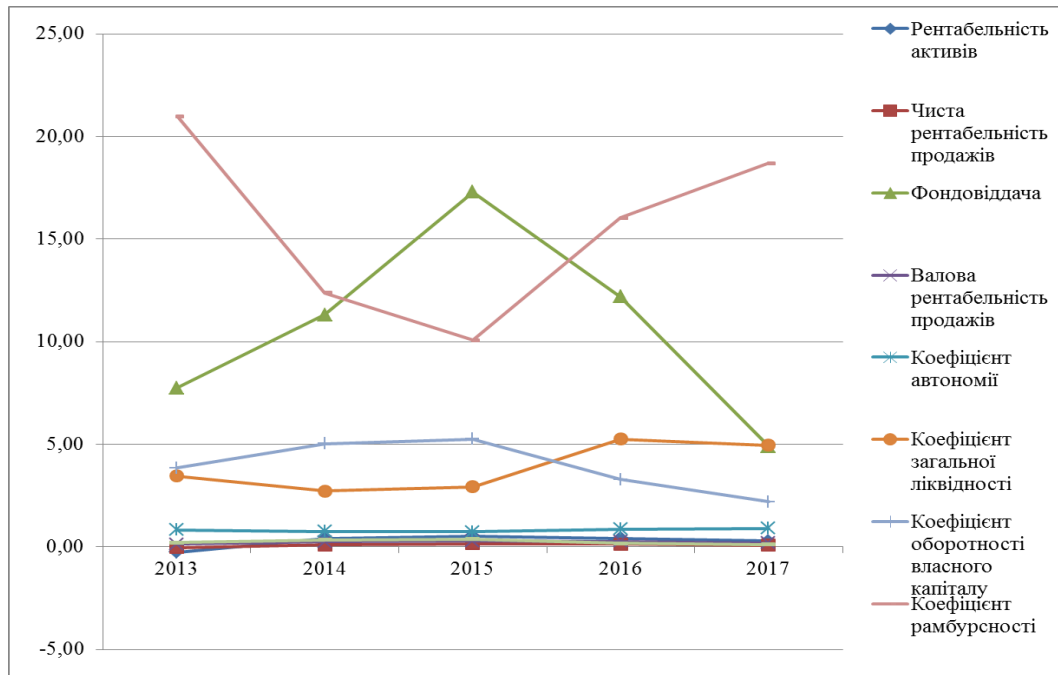

Рисунок 3.3 – Динаміка значень часткових оціночних показників ПрАТ «ЧШФ «Елегант»

Таблиця 3.7 – Стандартизовані значення показників інвестиційної привабливості ПрАТ «ЧШФ «Елегант»

Позначення показника	Рік				
	2013	2014	2015	2016	2017
X'_{13}	-0,01	0,02	0,04	0,03	0,02
X'_{23}	-0,06	0,11	0,13	0,10	0,08
X'_{33}	0,03	0,07	0,07	0,06	0,05
X'_{44}	1,89	3,06	4,14	2,84	1,36
X'_{53}	0,94	1,36	1,26	0,76	0,61
X'_{63}	0,84	0,74	0,70	1,22	1,38
X'_{73}	0,20	0,20	0,17	0,20	0,25
X'_{83}	0,05	0,09	0,09	0,04	0,03
X'_{93}	5,12	3,35	2,41	3,74	5,21

Таблиця 3.8 – Значення інтегрального показника R_j

№	Підприємство	Рік				
		2013	2014	2015	2016	2017
1	ПрАТ «ФіВО «Фея»	1,20	1,98	1,32	1,09	1,17
2	ПрАТ ШФ «Воронін»	1,31	1,23	1,16	1,41	1,73
3	ПрАТ «ЧШФ «Елегант»	1,47	1,43	1,62	1,42	1,44

Отже, на основі аналізу даних, приведених у таблиці 3.8, можна зробити наступні висновки. Для усіх підприємств спостерігається тенденція до коливань значень інтегрального показника R_j . За досліджуваний період лише одному підприємству вдалося підвищити рівень інвестиційної привабливості, а саме ПрАТ ШФ «Воронін». У 2017 р. значення R_2 для нього становило 1,73, що на 32 % більше ніж у 2013 р.

ПрАТ «ФіВО «Фея» та ПрАТ «ЧШФ «Елегант» демонструють зниження значень показників R_1 та R_3 у 2017 р. щодо 2013 р. на 2,50 % та 2,04 % відповідно.

Для забезпечення наочності відображення результатів розрахунків, приведених у таблиці 3.8, було побудовано рисунок 3.4.

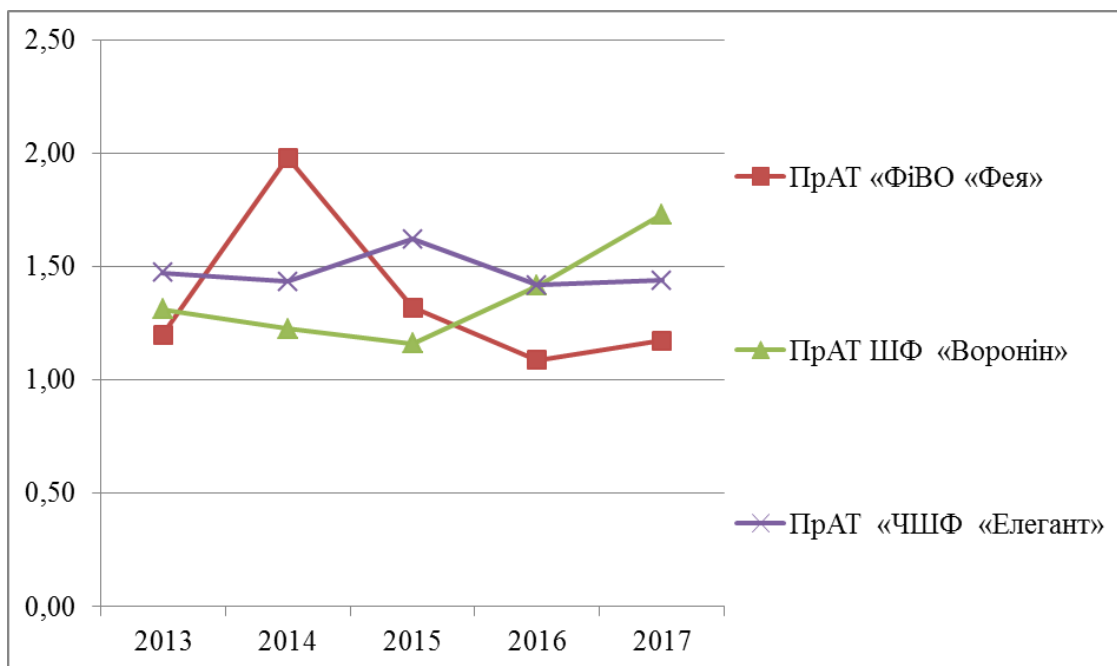

Рисунок 3.4 – Динаміка значень інтегрального показника інвестиційної привабливості досліджуваних підприємств

У таблиці 3.9 приведено рейтингові оцінки досліджуваних підприємств легкої промисловості, визначені за результатами розрахунків показника R_j , приведених у таблиці 3.8.

Таблиця 3.9 – Рейтингові оцінки інвестиційної привабливості досліджуваних підприємств

№	Підприємство	Рік				
		2013	2014	2015	2016	2017
1	ПрАТ «ФіВО «Фея»	3	1	2	3	3
2	ПрАТ ШФ «Воронін»	2	3	3	2	1
3	ПрАТ «ЧШФ «Елегант»	1	2	1	1	2

Отже, найбільш інвестиційно привабливим у 2017 р. є ПрАТ ШФ «Воронін», на другому місці – ПрАТ «ЧШФ «Елегант», на третьому – ПрАТ «ФіВО «Фея».

Майже увесь досліджуваний період лідером за інвестиційною привабливістю було ПрАТ «ЧШФ «Елегант», за виключенням 2014 та 2017 рр. ПрАТ «ФіВО «Фея» найбільш інвестиційно привабливим було лише один раз, у 2014 р.

3.3 Економічне обґрунтування розробки

Економічне обґрунтування розробки відповідно до методичних рекомендацій кафедри ЕК ХНУРЕ до виконання атестаційних робіт [77] представлено на рисунку 3.5 у формі побудованої схеми структурно-логічної характеристики отримання результатів вибору найбільш інвестиційно привабливого підприємства.

Дана схема структурно-логічної характеристики отримання результатів дослідження відображує кінцеві результати проведених кабінетних досліджень та містить перелік основних рекомендацій щодо перспектив подальшого їх використання у практичній діяльності кінцевих користувачів.

1. Результати дослідження		
1.1 Теоретичні: визначено дефініції основних категорій з теми дослідження; проаналізовано теоретичні аспекти процесу оцінки інвестиційної привабливості підприємства; розглянуто наявне теоретико-методичне забезпечення процесу вибору найбільш інвестиційно привабливого підприємства	1.2 Аналітичні проаналізовано стан інвестиційного клімату в Україні; проаналізовано стан галузі та внутрішнього ринку легкої промисловості України; проведено аналіз діяльності підприємств ПрАТ «ЧШФ «Еlegant», ПрАТ «ФіВО «Фея», ПрАТ ШФ «Воронін»	1.3 Експериментально-практичні: здійснено апробацію наявного теоретико-методичного інструментарію вибору найбільш інвестиційно-привабливого промислового підприємства; розроблено теоретичну платформу за темою дослідження
2 Сфера використання – сфера управління інвестиційною привабливістю підприємства		
3. Структурно функціональна характеристика використання практичних результатів		
3.1 Функціональне призначення: оцінка інвестиційної привабливості підприємства	3.2 Структурна належність: вища ланка управління підприємством	3.3 Склад користувачів: керівництво підприємства, його топ-менеджери; викладачі ЗВО
4. Можливі сфери практичного використання результатів: промисловості підприємства незалежно від форм власності та розміру, маркетингові центри, консалтингові фірми; заклади вищої освіти		
5. Перспективи подальших досліджень: розширення фактологічної бази дослідження; розширення спектру економіко-математичних моделей оцінки інвестиційної привабливості промислових підприємств		

Рисунок 3.5 – Схема структурно-логічної характеристики отримання та використання результатів дослідження

Отримані результати дослідження поділяють на три групи: теоретичні; аналітичні; методично-практичні. За кожним напрямом дослідження представлено отримані результати:

- теоретичні;
- аналітичні;
- експериментально-практичні.

Після цього визначається можлива сфера використання результатів у відповідності до видів економічної діяльності фактологічної бази дослідження.

Структурно-функціональна характеристика використання практичних результатів надана за функціональним призначенням, структурною

належністю, складом користувачів. Також визначаються можливі сфери практичного використання результатів та перспективи подальших досліджень економіко-математичного моделювання процесу вибору найбільш інвестиційно привабливого підприємства.

Отримані результати й сформульовані рекомендації можуть бути використані у практичній діяльності суб'єктів господарювання, що належать до сфери промисловості, а також у закладах вищої освіти при вивченні студентами відповідних навчальних дисциплін із управління інвестиціями, економічного аналізу підприємств, антикризового управління, управління розвитком потенціалу підприємств тощо.

ВИСНОВКИ

У першому розділі атестаційної роботи досліджено основні теоретико-методологічні аспекти оцінки інвестиційної привабливості промислових підприємств. Розглянуто сутність ключових понять та категорій з теми проведеного дослідження. Проаналізовано сучасні методи та моделі оцінки інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання. Встановлено важливість оцінки інвестиційної привабливості промислових підприємств на сучасному етапі розвитку вітчизняної ринкової економіки.

Попри на значний внесок науковців, роботи яких було розглянуто під час проведення дослідження, можна дійти висновку, що наразі не існує єдиного загальноприйнятого визначення поняття «інвестиційна привабливість підприємства». Проте, спільним для більшості підходів є сприйняття її як інтегральної оцінки стану підприємства з огляду на його ключові сфери діяльності та компетентнісні характеристики, перспективи розвитку.

Множину сучасних підходів щодо трактування сутності інвестиційної привабливості можна звести до трьох основних груп: інвестиційна привабливість визначена на основі інвестиційного аналізу; інвестиційна привабливість визначена на основі ефективності вкладень активів у цінні папери; інвестиційна привабливість на основі психологічного аспекту.

Визначено, що при оцінці інвестиційної привабливості підприємства слід враховувати дію ключових факторів впливу. Їх поділяють на фактори опосередкованого впливу, що формуються на рівні галузі, регіону, держави, та фактори безпосереднього впливу, які формуються та змінюються внаслідок діяльності суб'єкта господарювання.

Як зазначається у фахових літературних джерелах, для забезпечення ефективності процесу управління інвестиційною привабливістю, слід враховувати вплив таких ключових чинників:

- фінансово-економічний стан підприємства;
- безпека грошових вкладень;
- основні виробничо-технічні чинники;
- інституціональні чинники;
- інформаційні фактори;
- стан ділової репутації (іміджу) підприємства.

Оцінювання привабливості перспективних об'єктів інвестування здійснюється за наступними напрямками:

- рівень організації операційного процесу;
- рівень використання матеріально-технічної бази підприємства;
- рівень розвитку логістичних процесів;
- рівень розвитку інформаційних та комунікативних процесів;
- рівень розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності;
- рівень використання людського потенціалу.

Як показав аналіз наявного теоретико-методичного забезпечення процесу оцінки інвестиційної привабливості підприємств, існує значна кількість різного роду моделей та методик. Однак головним недоліком більшості із них є те, що вони передбачають проведення громіздких розрахунків та потребують доступу до закритої, конфіденційної інформації підприємства, що робить їх непридатними у використанні зовнішніми користувачами.

Ще одним головним недоліком досліджуваних методик є те, що оціночні показники позбавлені системності та мають ретроспективне спрямування аналізу, у той час, коли потенційних інвесторів цікавлять майбутні перспективи та можливості розвитку підприємства.

Отже, найбільш поширені та загальноживані методики визначення рівня інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання можна поділити на дві великі групи: методи рейтингової оцінки підприємств; методи, що базуються на розрахунку інтегрального показника інвестиційної привабливості.

Аналіз світового досвіду показує, що акумуляція приватного, державного та закордонного капіталів забезпечують доступ підприємств до обмежених за сучасних кризових умов фінансових ресурсів. Це сприяє розширенню можливостей суб'єктів господарювання щодо збільшення виробничого капіталу, модернізації обладнання, підвищення рівня якості та конкурентоспроможності продукції. На загальнодержавному рівні це сприяє покращенню інвестиційного клімату країни.

На основі аналізу, узагальнення та систематизації інформації з теми дослідження, автором було розроблено термінологічну платформу дослідження.

У другому розділі атестаційної роботи здійснено аналіз сучасного стану підприємств легкої промисловості з метою подальшого визначення їх інвестиційної привабливості. Проаналізовано стан інвестиційного клімату в Україні. Визначено стан вітчизняної легкої промисловості.

Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій вітчизняних підприємств у переважній більшості випадків залишаються власні кошти суб'єктів господарювання. Частка коштів іноземних інвесторів залишається дуже низькою і у 2017 р. становить 1,4 % капіталовкладень.

Спостерігаються слабкі зрушення щодо покращення інвестиційного клімату в Україні. Так, у 2018 р. наша країна підвищила свої позиції у міжнародних рейтингах Doing Business та Глобальному індексі конкурентоспроможності. Поступово здійснюються заходи щодо створення дієздатного правового поля регулювання інвестиційної діяльності, захисту іноземних інвестицій.

Однак, як показав аналіз офіційних статистичних даних, за останні п'ять років відбулося різке скорочення обсягів надходження прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку країни. Це спричинено нестабільним політичним становищем у країні та фінансово-економічною кризою.

Майже незмінними за останні десять років є надходження прямих іноземних інвестицій з України в економіки інших країн світу. Виходить, що значна частка вітчизняних інвесторів надають перевагу закордонним об'єктам інвестування, оскільки такого роду інвестиції є більш захищеними та ефективними. Це негативна ситуація, оскільки спостерігаються втрачені вигоди на національному рівні.

Легка промисловість України є галуззю загальнодержавного значення, яка забезпечує споживацькими товарами як населення країни, так і інші сектори економіки. Ринок продукції легкої промисловості є перспективним та характеризується значною ємністю. Однак, як показали аналіз офіційної статистичної інформації та огляд наукових літературних джерел, на сучасному етапі свого розвитку досліджувана галузь потерпає від цілого ряду невирішених проблем та диспропорцій.

Ключовими проблемами легкої промисловості України є:

- значна залежність від поставок закордонних сировини та матеріалів;
- тінізація виробництва;
- контрабандні поставки товарів продукції легкої промисловості, заповнення більшої частини внутрішнього ринку імпортними товарами, що були у вжитку;
- невідповідність між попитом та пропозицією товарів галузі за співвідношенням «ціна-якість»;
- зниження внутрішнього платоспроможного попиту;
- світова фінансово-економічна криза.

У якості фактологічної бази дослідження було обрано три підприємства легкої промисловості: ПрАТ «ФіВО «Фея», ПрАТ ШФ «Воронін», ПрАТ «ЧШФ «Еlegant». На основі аналізу офіційної інформації, що розміщується на сайті Агенства з розвитку інфраструктури фондового ринку України (SMIDA), було здійснено їх техніко-економічну характеристику.

Результати аналізу показали, що кожне підприємство має ряд невирішених проблем функціонування, які проявляються шляхом відхилень значень тих чи інших фінансово-економічних показників від їх нормативних значень, чи від можливо досяжних та бажаних.

У третьому розділі атестаційної роботи було апробовано наявне науково-методичне забезпечення процесу вибору інвестиційно-привабливого підприємства. Здійснено вибір моделі оцінки інвестиційної привабливості підприємства. Проведено розрахунок рівня інвестиційної привабливості підприємства. Побудовано схему структурно-логічної характеристики отримання і використання результатів дослідження.

У якості моделі визначення інвестиційної привабливості досліджуваних підприємств легкої промисловості було обрано модель розроблену Соколовою Л. В. Її суть полягає у розрахунку інтегрального показника інвестиційної привабливості, який є функцією від дев'яти часткових оціночних фінансових показників, а саме: показника чистої рентабельності продажів, рентабельності активів, валової рентабельності продажів, фондівддачі, коефіцієнта оборотності власного капіталу, коефіцієнта загальної ліквідності, коефіцієнта автономії, коефіцієнта залежності, коефіцієнта рамбурсності.

Її перевагами перед іншими альтернативними моделями є:

- простота у використанні;
- науково-обгрунтована, обмежена кількість розрахункових показників;

- розрахунок показників здійснюється на основі загальнодоступної, відкритої статистичної інформації – фінансової звітності підприємств;
- використання методу експертних оцінок, для визначення рівня впливу окремих оціночних показників на рівень інтегрального показника;
- можливість проведення рейтингової оцінки за результатами дослідження.

Отримані розрахункові значення інтегрального показника інтерпретуються наступним чином – чим вищими вони є, тим більш інвестиційно привабливе досліджуване підприємства, і навпаки.

Для обраних трьох підприємств легкої промисловості було розраховано значення інтегрального показника інвестиційної привабливості за період з 2013 по 2017 рр. Проведено їх рейтингову оцінку. Здійснено графічне відображення отриманих результатів для забезпечення наочності сприйняття. Зроблено відповідні висновки.

Отримані результати й сформульовані рекомендації можуть бути використані у практичній діяльності суб'єктів господарювання, що належать до сфери промисловості, а також у закладах вищої освіти при вивченні студентами відповідних навчальних дисциплін із управління інвестиціями, економічного аналізу підприємств, антикризового управління, управління розвитком потенціалу підприємств тощо.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Алексеєнко Л. М. Фінансові аспекти оцінки інвестиційної привабливості підприємства. *Економічний форум*. 2009. №3. С. 94-102.
2. Антіпов О. М., Дібніс Г. І., Козаченко Г. В., Ляшенко О. М. Управління інвестиціями на підприємстві: монографія. Київ: Лібра, 2007. 368 с.
3. Макарій Н. П. Оцінка інвестиційної привабливості українських підприємств. *Економіст*. 2010. №10. С. 52-60.
4. Економіка підприємства: підручник / М. Г. Грещак та ін.; за заг. ред. С. Ф. Покропивного. Київ: ЦУЛ, 2001. 528 с.
5. Супрун С. Д., Юхимчук С. В. Оцінка ефективності інвестиційних проектів підприємств. *Фінанси України*. 2009. № 4. С. 82-87.
6. Машкин В. А. Управление инвестиционной привлекательностью реального сектора экономики региона. *СЕВЕР промышленный*. 2007. № 9. URL: <https://helion-ltd.ru/economymanagement>.
7. Пахомов В. А. Инвестиционная привлекательность предприятий – исполнителей контрактов как экономическая категория. URL: <http://www.cfin.ru/bandurin/article/sbrn08/16.shtml>.
8. Донцов С. С. Оценка инвестиционной привлекательности предприятия посредством анализа надежности его ценных бумаг. *Финансовый менеджмент*. 2010. № 3. С. 46-51.
9. Трясцина Н. Ю. Комплексная оценка инвестиционной привлекательности предприятий. URL: <http://www.fin-izdat/journal/analiz/detali.php?ID=2888>.
10. Маленко Е., Хазанов В. Инвестиционная привлекательность и ее повышение. URL: https://www.cfin.ru/investor/invrel/investment_attraction.shtml.

11. Федоренко В. Г. Інвестування: підручник. Київ: ЦУЛ, 2006. 443 с.
12. Иванов А. П., Сахарова И. В., Хрусталеv Е. Ю. Принципы и факторы определения инвестиционного рейтинга предприятий. *Консультант директора*. 2009. № 12. С. 31-37.
13. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент: учебный курс. Киев: Либра, 2001. 448 с.
14. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність : навч. посіб. Київ: Юніон, 2006. 376 с.
15. Боярко І. М., Гриценко Л. Л. Інвестиційний аналіз: навч. посіб. Київ. ЦУЛ, 2011. 400 с.
16. Носова О. В. Інвестиційна привабливість підприємства. *Стратегічні пріоритети*. 2007. № 1. С. 120-126.
17. Агеєнко А. А. Методологические подходы к оценке инвестиционной привлекательности отраслей экономике региона и отдельных хозяйствующих субъектов. *Вопросы статистики*. 2003. № 6. С. 48-53.
18. Коюда О. П. Інвестиційна привабливість підприємства в умовах трансформації економіки: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.01. Харків, 2003. 20 с.
19. Кулик А. М., Корецька О. В. Економічна сутність поняття інвестиційної привабливості. *Вісник НТУ «ХПІ»*. 2018. № 15. С. 7-11.
20. Мойсеєнко І. П. Інвестування: навч. посібник. Київ: Смолоскип, 2006. 490 с.
21. Бочаров В. В. Инвестиции: учеб. Санкт-Петербург: Питер, 2009. 384 с.
22. Нападовська І. В. Теоретичні та методичні аспекти дослідження інвестиційної привабливості України. *Вісник ДонДует*. 2005. № 4. С. 55-61.
23. Смержанюк Т. П., Труш П. Р., Шрам В. Є. Внутрішній контроль в процесі управління виробництвом: навч. посіб. Київ: Кондор, 2009. 284 с.

24. Руснак Н. О, Руснак В. А. Конкурентна свідомість. *Конкуренція*. 2003. №1. С. 56-57.
25. Якименко Е. А. Оценка инвестиционной привлекательности предприятия. *Вестник Алтайского государственного аграрного университета*. 2009. № 11. С. 117-121.
26. Воробьев Ю. Н. Инвестирование: учеб. Симферополь: Таврия. 2004. 340 с.
27. Жихор О. Б., Москвич М. М. Інвестиційна привабливість підприємства як об'єкт управління. URL: <http://fkd.org.ua/article/view/25131/22589>.
28. Стойка М. В. Інвестиційна привабливість підприємства. *Збірник наукових праць здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою* / за ред. Т. В. Полозової. Харків: Харківський національний університет радіоелектроніки, 2019. С. 100-106.
29. Бондарь В. Н. Противодействие коррупции на муниципальном уровне. Москва: Волтерс Клувер, 2008. 272 с.
30. Довбня С. Б. Методичні засади формування інвестиційної привабливості підприємства. *Економічний вісник національного гірничого університету*. 2007. № 4. С. 43-50.
31. Черниш С. С. Огляд методик аналізу інвестиційної привабливості підприємства. *Інноваційна економіка*. 2013. № 5. С. 87-92.
32. Щербіна А. О., Іонін Є. Є. Аналіз інвестиційної діяльності та інвестиційної привабливості підприємства. *Вісник Донецького національного економічного університету*. 2015. № 3. С. 188-192.
33. Топалов С. А., Селезньова К. С. Формування інвестиційної привабливості підприємств. URL: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_8_130.pdf.

34. Томарева В. В. Оцінка інвестиційного клімату України та її регіонів. URL: <http://www.nbuu.gov.ua/portal>.

35. Игольников Г. Л. Оценка инвестиционной привлекательности и экономичности развития производства в систем методов обоснования и анализ реализации инвестиционных проектов. *Организатор производства*. 2001. № 2. С. 21-25.

36. Матюшенко І. Ю. Інвестування (в контексті міжнародної інтеграції України) : навч. посібн. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 396 с.

37. Рзаев Г. І., Вакулова В. О. Методичні підходи оцінки інвестиційної привабливості підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2016. № 1. С. 141-149.

38. Гатауллин Р. А. Формирование экономического потенциала машиностроительного комплекса посредством инвестиций : дисс. ... канд. экон. наук : 08.00.05. Ижевск, 2007. 182 с.

39. Панков С. А. Аналітичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. № 2. С. 65-68.

40. Федорович Т. В. Методические подходы к оценке инвестиционной привлекательности компании– цели слияния и поглощения. *Экономический анализ: теория и практика*. 2008. № 6. С. 29-35.

41. Синицын Е. В., Стерхов А. В. К вопросу об оценке инвестиционной привлекательности предприятий. *Экономический анализ: теория и практика*. 2009. № 21. URL: <http://proceedings.usu.ru>.

42. Гриньова В. М. Проблеми розвитку інвестиційної діяльності: монографія / за заг. ред. В. М. Гриньової. Харків: ХДЕУ, 2002. 464 с.

43. Северюгин Ю. В. Оценка инвестиционной привлекательности промышленного предприятия: автореф. дис. ... канд. экон. наук: 08.00.05. Ижевск. 2004. 26 с.

44. Бочарова И. Ю. Социально-этичный маркетинг в повышении корпоративной социальной ответственности. Управление экономическими системами. URL: <http://uecs.ru/marketing/item/1603-2012-10-20-05-04-15>.

45. Стойка М. В., Соколова Л. В. Управління маркетинговою діяльністю підприємства. *Концептуальні напрями розвитку наукових знань (частина I)*: матеріали міжнар. наук. практ. конф., м. Київ, 24-25 лист. 2018. Київ, 2018. С. 52-53.

46. Коваленко Н. В., Мархайчук М. М. Підвищення інвестиційної привабливості підприємства з позицій соціально орієнтованого маркетингу. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2013. № 4. С. 42-51.

47. Стойка М. В., Соколова Л. В. Трудовий потенціал підприємства. *23-й Міжнародний молодіжний форум «Радіоелектроніка та молодь у XXI столітті»*: зб. Матеріалів форуму. Харків: ХНУРЕ, 2019. Т. 10. С. 119-120.

48. Щербіна А. О., Костенко О. І. Підвищення інвестиційної привабливості українських підприємств як чинник стабілізації економічної ситуації в Україні. URL: <https://studlib.org.ua/index.php/eprs/article/view/61> № 1 2016.

49. Рудницька О. М., Марків І. В. Інвестиційна привабливість підприємств. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*. 2014. № 811. С. 299-304. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/29522>.

50. Ігнатюк В. В., Гончар Т. М., Малахова Ю. А. Вплив інвестиційної активності підприємства на його інвестиційну привабливість. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова*. 2019. Т. 24. С. 93-97.

51. Головатюк В. В. Інвестиційна привабливість інноваційної сфери економіки України: монографія / за наук. ред. В. М. Соловйова. Київ: Фенікс. 2012. 364 с.

52. Семенчук Л. М., Мороз С. О. Інвестиційна привабливість підприємства та методи її оцінювання. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2016. Вип. 11. С. 898-901.

53. Самігуліна Ю. О. Управління інвестиційною привабливістю підприємства. *Економічний вісник ДонНУ*. 2010. № 2. С. 90-94.

54. Бібік Н. М. Інвестиційна привабливість будівельного підприємства: економічні показники оцінки. *Вісник Запорізького національного університету*. 2014. № 1. С. 15-25.

55. Лазаренко Т. І., Цветкова О. С. Управління інвестиційною привабливістю підприємства. *Молодий вчений*. 2014. № 12. С. 184-187.

56. Вакалюк В. А. Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 16. С. 122-126. URL: <http://global-national.in.ua/archive/16-2017/26.pdf>.

57. Чистов С. М., Никифоров А. Є., Куценко Т. Ф. Державне регулювання економіки: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2000. 316 с.

58. Бойчук Р. П. Форми, методи та інструменти державного регулювання інвестиційної діяльності. *Право та інноваційне суспільство*. №2. 2016.

59. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст.144.

60. Руденко О. А. Особливості державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні. *Науковий вісник Полтавського університету економіки та торгівлі*. Полтава, 2014. №1 (63). С. 31-37.

61. Іноземні інвестиції та національний капітал: парадигми взаємодії: зб. наук. пр. / за заг. ред. Я. А. Жаліло. Київ: Сатсанга, 2001. 67 с.

62. Парфенюк Є. І. Державне регулювання інвестиційних процесів в Україні. *Науковий вісник НЛТУ України*. Львів, 2012. Вип. 22. С. 288-295.

63. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 12.09.2019).

64. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA> (дата звернення 15.09.2019).

65. Economy Profile of Ukraine. Doing Business. URL: www.doingbusiness.org (дата звернення 20.09.2019).

66. Сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://minfin.com.ua/> (дата звернення 02.10.2019).

67. Центр соціально-економічних досліджень. URL: <http://case-ukraine.com.ua/> (дата звернення 05.10.2019).

68. Розвиток промисловості для забезпечення зростання та оновлення української економіки: науково-аналітична доповідь / за заг. ред. д-ра екон. наук. Л. В. Дейнеко. Київ, 2018. 158 с. URL: <http://ief.org.ua/docs/sr/301.pdf>.

69. Берестецька О. Забезпечення конкурентоспроможності підприємств текстильної промисловості. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2019. № 1. С. 141-150.

70. Українська асоціація підприємств легкої промисловості. URL: <https://ukrlegprom.org/ua/> (дата звернення 10.10.2019).

71. Офіційний сайт ПрАТ ФіВО «Фея». URL: <http://mpfeya.com.ua/> (дата звернення 11.10.2019).

72. Агенство з розвитку інфраструктури фондового ринку України. URL: <https://smida.gov.ua/> (дата звернення 12.10.2019).

73. Офіційний сайт ПрАТ ЧШФ «Еlegant». URL: <http://elegant-cg.com.ua/ru/> (дата звернення 13.10.2019).

74. Інформаційний портал «Бізнес-Гід». URL: <https://business-guide.com.ua/> (дата звернення 18.10.2019)

75. Соколова Л. В., Верясова Г. М., Колісник О. В. Науково-методичні аспекти прийняття рішення щодо вибору найбільш привабливого об'єкта реального інвестування. *Вісник Національного технічного університету*

«Харківський політехнічний інститут». Серія *Економічні науки*. 2019. №2. С. 37-42. URL: <http://journals.uran.ua/index.php/2519-4461>.

76. Фінансовий аналіз онлайн. URL: <https://www.finalon.com/ru/> (дата звернення 19.10.2019).

77. Методичні вказівки до виконання атестаційних робіт магістрів для студентів всіх форм навчання галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» за спеціалізацією «Економічна кібернетика» / за ред. Т. В. Полозової. Харків: ХНУРЕ, 2018. 28 с.